14 АПР 1993

Халқ зиёлилари рўзномаси

Маърифат

معرفت

MARİFAT

1931 йил 4 июлдан чиқа бошлаган

1993 ЙИЛ 3 АПРЕЛЬ, ШАНБА

№ 23 (6534).
Баҳоси 5 сўм.

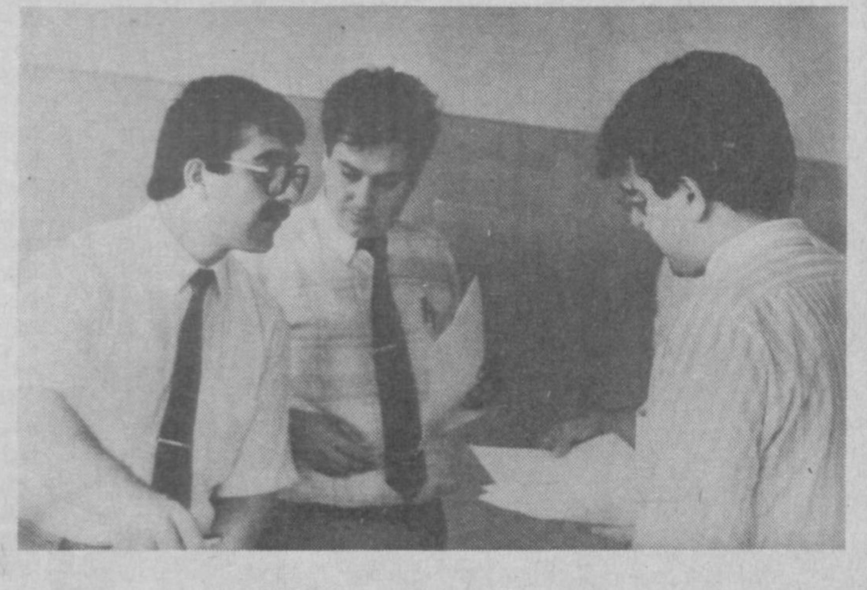

ТУРКИЯ БИЛАН ДЎСТОНА АЛОҚАЛАР АМАЛДА

Туркия Ўзбекистон мустақиллигини биринчилар қатори тан олган ва ҳар томонлама ҳамкорлик алоқаларини тобора кенгайтириб, амалда намоён этаётган мамлакатлардан биридир. Ўзбекистон Президенти И. А. Каримовнинг Туркияда бўлиши, Туркия давлати раҳбарларининг Ўзбекистонда бўлиши туфайли қабул қилинган ҳужжатлар асосида ҳар икки мамлакат ўртасида иқтисодий, маданий, маърифий алоқалар ривожланиб бораяпти. Буни ҳар икки мамлакат маорифчилари ўртасидаги муносабатларда ҳам яққол кўриш мумкин. Бугунги кунда ўзбекистонлик ёшлар Туркия ўқув юртларида таълим олмоқдалар. Ўзбекистонда эса Туркиянинг Силм ширкати 7 та шаҳарда очган лицейларда ёшлар билимдон ва юқори малакали мутахассислардан сабоқ олмоқдалар. Бу лицейларда дарслар турк, ўзбек, инглиз тилларида олиб борилаётир.

Тошкентдаги турк лицейининг очилиши ҳам маориф соҳасидаги дўстона алоқаларнинг чинакам кўзгуси бўлди. Ўқув юртида ўғил-қизларнинг пухта ихтисос эгаллаши, тилларни ўрганиши учун қулай шарт-шароитлар яратилган. Бу ишда туркиялик мутахассислар ҳам астойдил шуғулланмоқдалар.

СУРАТЛАРДА: билим маскани ҳовлисида эрталабки йиғилиш ҳамда турк лицейи директори Рушди Зор ўқитувчилар билан суҳбатлашаётган пайт тасвирланган.

Сураткаш Р. АЛЬБЕКОВ.

БИЗНИНГ СУҲБАТ

КИЧКИНТОЙЛАР ЎКСИМАЙДИ

Бозор иқтисоди... Ижтимоий ҳаётимизни тубдан ўзгартириб бораётган бу яшаш тарзини ҳали тўлиқ ўрганиб, ўзлаштира олганимиз йўқ. Лекин у турмушимизнинг барча жабҳаси, жумладан болалар боғчаларига ҳам ўз таъсирини ўтказмоқда.

Республикамиздаги корхоналар, бирлашмалар, ташкилотларга қарашли боғчалар ёпиб қўйилмоқда. Боғча биноларни эса турли идораларга, ширкатларга бериб юборилаётир. Бу ҳол кўпчилик қатори халқ таълими ходимларини ҳам қаттиқ ташвишлантирмоқда. Мухбиримиз шу муносабат билан республика халқ таълими вазири муовини, Тошкент шаҳар халқ таълими бош бошқармаси бошлиғи Ҳамидулла Қаюмович Йўлдошев билан суҳбатлашди.

Мухбир: — Ҳамидулла Қаюмович, идораларга қарашли боғчаларнинг ёпиб қўйилиши сабабларини изоҳлаб берсангиз?

Ҳамидулла Йўлдошев. — Бу масала бугунги кунда долзарб вазифа бўлиб турибди. Муаммони ҳал қилиш мақсадида ёрдам сўраб Тошкент ҳокими Адҳамбек Иброҳимович Фозилбековга мурожаат қилдик. Ҳоким топшириғига биноан масала атрофлича ўрганиб чиқилди. Ва шу нарса маълум бўлдики, боғчалар ёпилишининг асл сабаби — иқтисодий танглик.

Ўз боғчаларига эга бўлган идоралар моддий жиҳатдан ўзларини ўзлари қоплай олмай қолдилар. Бу эса шу идораларга қарашли мактабгача тарбия муассасаларига ҳам таъсир этди. Гап шундаки, иқтисодий ночорликни бартараф этиш ниятида кўпчилик идоралар боғчаларга ота-оналар томонидан тўланадиган «боғча пули»ни кескин равишда ошириб қўйдилар. Болалари шундай боғчаларга қатнайдиган, аммо бошқа жойларда ишлайдиган ота-оналар учун тўлов пули миқдори, айниқса, кўпайиб кетди.

М: — Бундан чиқди, идораларга қарашли боғчаларга ота-онаси бошқа ташкилотда ишлайдиган болалар ҳам қабул қилинар экан-да. Бунга рухсат борми?

Ҳ. Й.: — Ҳа, оталиқ ташкилотларининг боғчаларига ота-онаси шу ерда ишламаса ҳам 20 фоиз кичкинтой қабул қилинишига рухсат берилган.

М: — Ҳамидулла Қаюмович, бунинг маъноси нима? Нега ота-онаси бошқа жойларда ишлайдиган болалар бу боғчаларга қабул қилинган? Бу Халқ таълими вазирлигига қарашли, давлат бюджетидаги ясли-боғчалар болаларни тўлиқ қамраб олиш имкониятига эга эмаслиги билан изоҳланадими?

Ҳ. Й.: — Тўғри, боғчаларимиз кўп. Аммо очиғини айтганда, ҳали боғчаларга тортилмаган 50 фоиз болакайларимиз кўча чангитиб юришибди. Ҳар бир туман халқ таълими мактабгача тарбия бўлимини бир кўздан кечиринг, қанчадан-қанча болалар боғчаларга жойлашиш учун навбатда туришибди. Мана шу аҳволнинг ўзи идоралар қарамоғидаги боғчаларни сақлаб қолишни тақозо этмоқда.

Ҳолбуки идораларга қарашли боғчаларда тўлов пули ошиб кетганлиги боис моддий жиҳатдан қийналаётган ота-оналар ўз нури дийдаларини давлат қарамоғидаги боғчаларга олиб келишаётир. Чунки бюджетдаги боғчаларда болани боқиш учун тўланадиган ҳақ 13—15 сўмнигина ташкил этади.

М: — Идораларга қарашли боғчаларда тўлов ҳақи неча сўм?

Ҳ. Й.: — Кўплаб мисоллар келтириш мумкин. Масалан, Мирзо Улуғбек туманидаги трактор заводида ишлайдиган ишчи ёки хизматчи боласи учун боғчага ҳар ой 300 сўм тўласа, бошқа ташкилотларда ишлайдиган ота-она учун эса бу миқдор 450 сўмдан белгиланган. Миробод туманидаги «Қизил тонг» фирмасида ишлайдиган ота-она 240 сўм, бошқа ота-она эса боласи учун боғчага ойига 500 сўм тўлайди.

Бу эса ўз-ўзидан иқтисодий тақчил замонда ота-онани боғчадан бездириб қўймоқда. Болалар олиб келинмагач эса, баъзи ташкилотлар маъмуриятлар боғчаларни ёпиб қўйишаётир.

М: — Ҳамидулла Қаюмович, ҳали «Боғчага жойлаштириш учун навбатда турган болалар кўп», деб айтдингиз. Демак, идоралар қарамоғидаги боғчалар болалари ҳам сизларнинг ихтиёрингиздаги муассасаларга ўтказилаётган экан, бу ишни чигаллаштириб юбормаяптими?

Ҳ. Й.: — Тўғри, айтдингиз. Осон бўлмаяпти. Бунинг устига идоралар маъмурияти биз билан ҳисоблашиб ўтирмай, боғча биноларини турли идоралар ва ширкатларга бериб юборишаётир. Бундай ҳаракат масалани юзаки ҳал қилишдан бошқа нарса эмас. Албатта, биз қўл қовуштириб ўтирганимиз йўқ. Тошкент шаҳар ҳокими А. И. Фозилбековнинг 1993 йил 8 мартдаги фармойиши, айтиш мумкинки, елиб-югуришларимиз натижаси бўлди. Бир истагим, мазкур фармойишни «Маърифат» газетаси саҳифаларида эълон қилсаларингиз. Республикамиздаги бошқа вилоят, шаҳар ҳокимлари ҳам Тошкент шаҳар ҳокимияти фаолиятидан ўрнак олиб, ишни шу тарзда ҳал қилишда халқ таълими ходимларига кўмаклашишса, нур устига аъло нур бўлур эди.

М: — Мумкин бўлса, Тошкент шаҳар ҳокими фармойишини шарҳлаб берсангиз.

Ҳ. Й.: — Фармойиш «Идораларга қарашли мактабгача тарбия муассасаларида болаларни боқиш учун тўланадиган ҳақларни тартибга солиш тўғрисида» деб номланади.

Фуқароларнинг ижтимоий тенг ҳуқуқлигини ҳимоя қилиш мақсадида фармойишда жорий йилнинг апрель ойидан бошлаб идораларга қарашли барча мактабгача тарбия муассасаларида болаларни боқиш учун тўланадиган ҳақни бюджетдаги муассасаларга тўланадиган ҳақдан оширмаслик белгиланган.

Шунингдек, мактабгача тарбия муассасаларига эга бўлган бирлашмалар, ташкилотлар, идоралар раҳбарлари ота-оналари қаерда ишлашларидан қатъи назар барча болаларни боқиш учун ягона ҳақ тўлашлари қатъий қилиб қўйилган.

Энг муҳими, мактабгача тарбия муассасалари мавжуд бўлган ташкилотлар ва идоралар раҳбарларига бу муассасаларни шаҳар ҳокимияти ижтимоий сиёсат мажмуаси комиссияси қарорисиз бошқа мақсадларда ишлатиш учун бериб юборишга қатъиян ман этилган. Фармойишнинг бажарилишини назорат қилиш эса шаҳар ҳокимининг муовини ва туман ҳокимлари зиммасига юклатилган.

М. — Мазмунли суҳбатингиз учун раҳмат, Ҳамидулла Қаюмович. Ўйлаймизки, жумҳуриятимиздаги вилоят, шаҳар, туман ҳокимиятлари ҳам Тошкент шаҳар ҳокимияти бошлаган хайрли ишдан рағбат олиб, кичкинтойларимиз учун зарур бўлган барча шарт-шароитларни яратиб берадилар.

Суҳбатдош
Шарофат ИСКАНДАР қизи.

ШАНБА — ЧОР — ШАНБА

ЎЗБЕКИСТОН — МАЛАЙЗИЯ:

ҲАМКОРЛИК ЯНАДА РИВОЖЛАНАДИ

Мустақил республикамизнинг чет мамлакатлар билан иқтисодий, маданий алоқалари тобора кенгайиб бормоқда. Куни кеча серқуёш Ўзбекистонга келган Малайзия Бош вазири Маҳатҳир бин Муҳаммад бошлиқ ҳукумат делегациясининг республикамиз раҳбарлари билан олиб борган музокаралари давомида ҳам бу яққол намоён бўлди.

1 апрель куни Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Малайзия Бош вазири Маҳатҳир бин Муҳаммад бошлиқ ҳукумат делегациясини қабул қилди. Бўлиб ўтган самимий суҳбат чоғида ҳар икки мамлакат ўртасида савдо; иқтисодий, маданий ва илмий алоқаларни ривожлантириш хусусида фикр юритилди. Шу куни Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов ва Малайзия Бош вазири Маҳатҳир бин Муҳаммад оммавий ахборот воситалари вакиллари билан ҳам учрашиб, мухбирларнинг саволларига батафсил жавоб бердилар.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасида ҳам Ўзбекистон — Малайзия делегацияларининг музокаралари бўлиб ўтди. Ўзбекистон Республикаси Бош вазири Абдуҳошим Муталов ва Малайзия Бош вазири Маҳатҳир бин Муҳаммад бошчилик қилган делегацияларнинг музокарларидан сўнг дўстона муносабатлар ва ўзаро манфаатли ҳамкорликни ривожлантириш тўғрисида ҳужжатлар имзоланди. Ўзбекистон ва Малайзия ишбилармонлари биргаликда нефть конларини қидириб топиш ва қайта ишлаш, ёғ ишлаб чиқариш соҳаларида қўшма корхоналар қуриш юзасидан аҳдлашувга эришилди. Томонлар маданий, илмий-техник алоқаларни ривожлантириш, ҳамда мутахассислар алмашиш ва тайёрлаш, бошланғич таълим, нақлиёт ва сайру саёҳат соҳаларида ҳам ҳамкорлик қилиш истиқболларини белгилаб олдилар.

Малайзиялик меҳмонлар Ўзбекистон пойтахтининг диққатга сазовор жойларини, музейларини, бир қатор ишлаб чиқариш корхоналарини, даволаш муассасаларини бориб кўрдилар.

ЖУРНАЛИСТЛАР ПЛЕНУМИ

Ўзбекистон журналистлари уюшмасининг пленуми бўлиб ўтди. Унда республика Президенти Ислом Каримовнинг «Ўзбекистоннинг ўз истиқлол ва тараққиёт йўли» ҳамда «Ўзбекистон — келажаги буюк давлат» рисоласида баён этилган фикрлар асосида журналистлар олдида турган вазифалар муҳокама қилинди. Уюшма бошқаруви раиси Лутфулла Кабиров шу мавзуда маъруза қилди.

Маърузачи ва мунозарада сўзга чиққанлар бу рисолалар матбуотнинг республика ҳукуматининг ички ва ташқи сиёсатини халққа етказиш борасидаги хизматига юқори баҳо берилганини қайд этдилар. Журналистлар ана шу юксак ишончга муносиб фаолият кўрсатиш учун ҳаракат қилажаклари таъкидланди.

Пленум қатнашчилари бозор иқтисодига ўтиш жараёнида қалам аҳлини ижтимоий муҳофаза қилишга қаратилган тадбирларни қўллаб-қувватладилар.

Анжуманда 1992 йилнинг энг яхши журналистика асари танлови, шунингдек, республика мустақиллигига бағишланган кўрик ғолибларига мукофот ва дипломлар топширилди.

ҲЕЙНЕ ВАТАНИГА ЙЎЛ

Олти соатда енгил машинада Тошкентдан Бухорога борса бўлади. Самолётда эса шунча вақтда Франкфрут-Майн шаҳрига сафар қилиш мумкин. Ўзбекистон ҳаво йўллари авиакомпанияси жумҳуриятимиз аҳолисига ана шундай имконият яратди.

Германиянинг марказида жойлашган Франкфурт-Майн шаҳрига парвоз қилган Ил-62М ҳаво кемасида илк бор мутахассислар ва журналистлар сафар қилишди. Шундай қилиб, Ўзбекистон ҳаво йўли орқали ўнинчи давлат билан боғланди.

ХУШНУД ХАБАРЛАР

СОҒЛОМ БОЛАДА — СОҒЛОМ ФИКР...

Республика Ўқитувчилар уйи ҳар кунгидан ҳам гавжум ва шукуҳли бўлди. Миллий ифтихоримиз — карнай-сурнай садолари катта тўй, тантана бошланаётганидан дарак берди.

Залга йиғилганларнинг барчаси ўринларидан туриб «Ўзбекистон Давлат мадҳиясини ижро этдилар. Бошловчи қиз «Мактабгача тарбия» журналининг бир йиллик қутлуғ тўйи нишонланаётганини эълон қилди. Дастлабки табрик сўзни республика халқ таълими вазири Жўра Ғаниевич Йўлдошев бошлаб берди.

— Фарзандларимизга миллий ғурур, миллий ифтихор ҳисларини сингдиришимиз жоиз. Бундай улуғ ишда фидойилик кўрсатиб ишлаётган ташаббускор кишиларни кўплар орасидан илғаб олиш ва уларни педагогик матбуот саҳифаларида кенг тарғиб этиш, маънавий рағбатлантириш зарур. Зеро, бундай олижаноб кишилар келгусимиз ворис бўлмиш болаларимизни эзгулик йўлида тарбиялашдек муқаддас ишга масъулдирлар, — дейди вазир.

Журнал бош муҳаррири, таниқли фольклоршунос олим Муҳаммадали Қўшмоқов таҳририят жамоаси қилаётган ишлар тўғрисида гапириб берди.

— «Мактабгача тарбия» журналини эндигина дунёга келган соғлом гўдакка қиёслайман. Соғлом болада соғлом фикр бўлади. Соғлом фикр эгалари эса эртанги кунда жамиятимиз бешигини тебратади, — деди Низомий номли педагогика институти ректори Комил Юсупов.

Йиғилишда сўзга чиққан Ойдин Ҳожиева, Турсунбой Адамбоев сингари шоирлар шеърлар ўқидилар.

Яқингинада шу ерда «Бошланғич таълим» журнали ўз тўйини ўтказди. Энди эса «Мактабгача тарбия» журнали байрам қилмоқда. 1-сентябрь Мустақиллик кунига қадар бошқа педагогик газета ва журналлари ижодий жамоалари билан ҳам бу ерда қутлуғ тантаналарда учрашишни режалаштирамиз, — деди анжуманни якунлаб республика халқ таълими вазири муовини Б. Қодиров.

Мухбиримиз.

ҒОЛИБ ЎҚУВЧИЛАР—СТУДЕНТ!

ОЛИМПИАДА—93

Ўзбекистон Республикаси Президентининг шу йилнинг 5-февралида «Ўзбекистоннинг ўқувчи ёшларини рағбатлантириш тўғрисида» чиқарган Фармонда мактаб ўқувчиларининг республика олимпиадалари, конкурслари ва мусобақаларини ўтказиш кераклиги таъкидланганди. Ғолибларга эса пул мукофотлари ҳамда олий ўқув юртларига кириш имтиҳонларисиз, тест синовларидан ўтказилмай қабул қилиниш ҳуқуқини бериш айтилган эди.

Албатта, туман, вилоят миқёсида ўтказилган беллашувларда қўли баланд келганлар орасида фахрли ўринларни эгаллаш анча мушкул иш бўлса-да, саралов ҳам шунга яраша-да. Тасаввур қилинг, сиз мактаб ўқувчиси бўла туриб, институт талабаси ҳам ҳисобланасиз.

26 март куни Тошкент вилоят ўқитувчилар малакасини ошириш институти биносида Ўзбекистон Республикаси Адлия ҳамда Халқ таълими вазирликлари ҳамкорлигида ўтказилган «Ёш ҳуқуқшунос» 1-республика олимпиадаси мақсади ҳам ҳуқуқ соҳаси иштиёқмандларини аниқлаб, улар истиқболи учун зарур бўлган шарт-шароитларни яратишдан иборат бўлди.

— Илк бор ўтказилаётган бу тадбир нафақат биз билан Халқ таълими вазирлиги ўртасидаги ҳамкорликнинг, балки мустақил Ўзбекистонимизнинг ўз эрки, ўз қўлида эканлигининг бир мўъжазгина нишонаси ҳамдир, — деди Республика адлия вазирининг биринчи ўринбосари Мирзо Улуғбек Абдусаломов. Давлатимиз ҳар томонлама эркин ривожланишга ўтган бир даврда ҳуқуқшунослик соҳасида ҳам етук мутахассисларга эҳтиёж сезилиб қолди. Биз уларни ёшлигиданоқ аниқлаб, келажакда тўлақонли ҳуқуқ—тартибот ҳимоячиси бўлиб етишишга кўмаклашувимиз керак.

Мазкур олимпиадага жумҳурият вилоятларидан ҳамда Қорақалпоғистон республикасидан 82 нафар ўқувчи иштирок этиш учун келган. Улар орасида 11-синф ўқувчилари 29 нафарни ташкил этади. Беллашув дастурига биноан, аввало, ўқувчилар тестлар асосида ёзма иш топширишди. Ундаги саволлар давлатчилик, ҳуқуқий давлат тушунчаси, фуқароларнинг ҳуқуқ ва бурчлари, Ўзбекистон Республикаси Конституцияси каби мавзуларда бўлди.

Илгари олимпиада иштирокчиларига берилган реферат ишлари мавзулари асосида тайёрлаб келинган уй вазифалари ҳам ҳакамлар ҳайъати томонидан чуқур ўрганилиб, муносиб баҳоланди. Тошкент давлат ҳуқуқшунослик институти ректори Анвар Аъзамхўжаев (раис), Жаҳон муаммолари институти директори Акмал Саидов (муовин), Мирзо Улуғбек Абдусаломов (муовин) ва яна бир қанча аъзолардан иборат ҳакамлар ҳайъати уч кун давомида саралар ичидан сараларини аниқлаш билан банд бўлишди.

Ва, ниҳоят, орзиқиб кутилган лаҳзалар яқин қолди. Олимпиада якунларини билиш учун тўпланганлар бетоқатлик билан ҳакамларни кутишарди. Барчанинг кўнглида ҳаяжон. Албатта, ҳамма ҳам ўзининг ғолиб деб аталишини хоҳлайди. Бироқ, беллашув бўлгандан кейин ғолиб ҳам, мағлуб ҳам бўлиши шартлиги билан муроса қилмай илож йўқ. А. Аъзамхўжаев сўз олиб, М. Абдусаломовдан олимпиада натижаларини ўқиб эшиттиришни илтимос қилганда ҳамманинг вужуди қулоққа айланди...

Шундай қилиб, 11-синфлар ўртасида Ангрен шаҳридаги 6-мактаб ўқувчиси Руслан Магдеев (муаллими В. Костецкий) 1 ўринни эгаллади. Унга 5370 сўм пул мукофоти берилди. Хоразм вилояти Урганч шаҳридаги Огаҳий номли лицей ўқувчиси Бобохон Ҳамидов (муаллими Шавкат Қобулов) II ўринни олди. Унга 3580 сўм берилди. III ўрин эса Андижон вилояти Марҳамат туманидаги 23-мактабнинг 11-синф ўқувчиси Маъмурахон Исмоиловага (муаллимаси Дилбархон Жонузоқова) насиб этди. Унга 1790 сўм миқдорида пул мукафоти берилди. Шу билан биргаликда, учала ғолибга ҳам Тошкент ҳуқуқшунослик институтига кириш имтиҳонларсиз, тест синовларисиз қабул қилиниш ҳуқуқи берилди. Шунингдек, 9—10-синфлар ҳамда ҲТБЮлар ўқувчилари ўртасида ғолиб чиққанларга ҳам турли хил қимматбаҳо совғалар ҳамда фахрий ёрлиқлар топширилди. Уларнинг айримларига Тошкент ҳуқуқшунослик коллежига синовларсиз қабул қилиниш ҳуқуқи ҳам берилди.

Тантаналардан сўнг республика олимпиадаси ғолиблари — студентлик ҳуқуқини қўлга киритган мактаб ўқувчилари билан қисқагина суҳбат қилдим:

Р. Магдеев: — Олимпиаданинг ташкил этилиши, албатта, биз ёшларнинг илмга бўлган интилишларимизни янада жадаллаштиришга ва уни рағбатлантиришга хизмат қиладиган бир тадбир бўлди. Энди, ютуғим хусусида гапирсам, буни мен бир бошланғич нуқта деб биламан. Келгусида биз ёшларга кўз тикиб турган қанчадан-қанча юмушлар бор.

Б. Ҳамидов: — Нима ҳам дердим, туман, вилоят миқёсида ўтказилган олимпиадаларда ғолиб чиқиб, республикага келган ўқувчилар орасида беллашиш мушкул иш экан. Меҳнатимни шу имтиёзга лойиқ топишибдими, бу мендан янада масъулиятлироқ бўлишни талаб этади.

Абдусамат РАҲИМОВ,
махсус мухбиримиз.

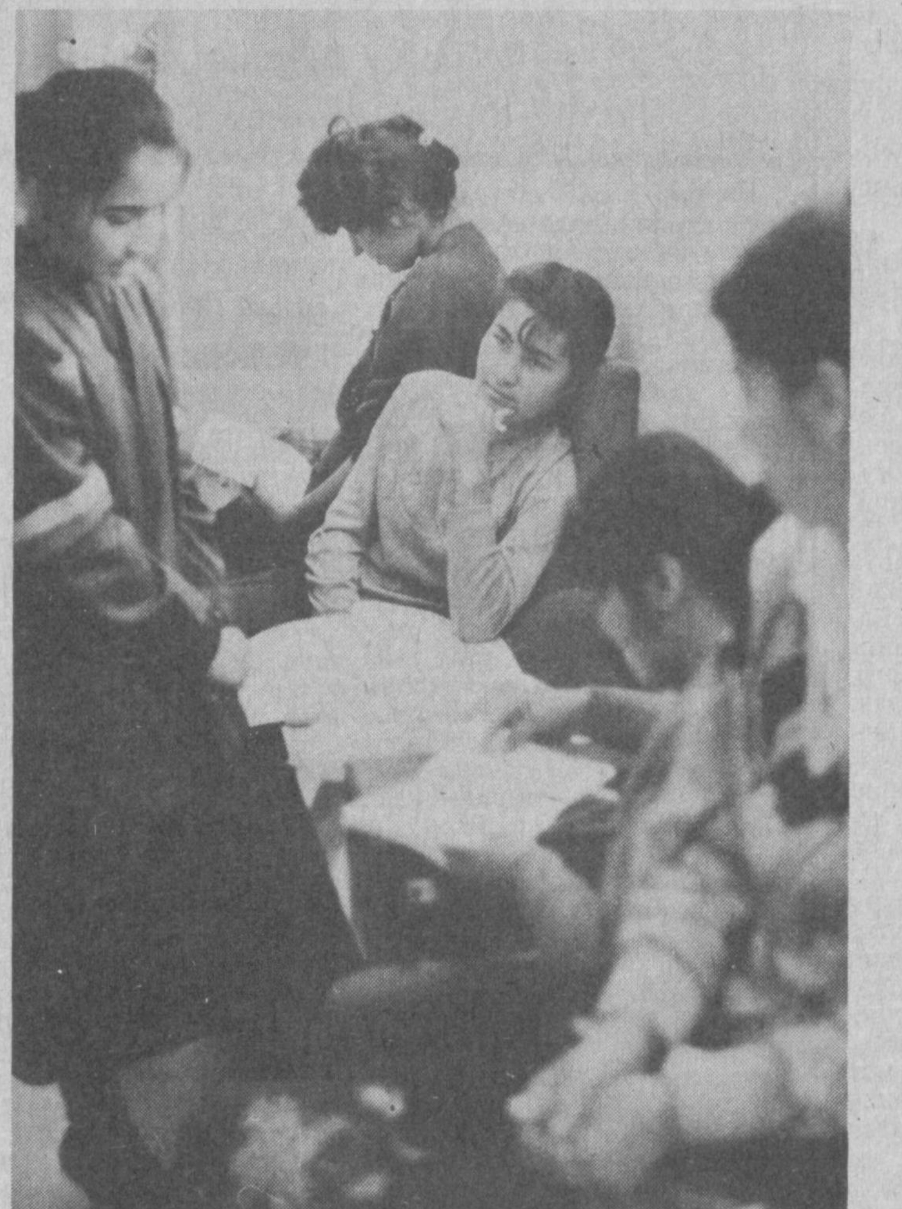

СУРАТДА: олимпиада синовларидан лавҳалар.
Р. АЛЬБЕКОВ ва М. АМИН тасвирлари.

ВАТАН ТАҚДИРИГА ДАҲЛДОР МУАММО

Газетамизда хабар берганимиздек, шу йил 26 мартда Қизил Ўрда шаҳрида Марказий Осиё давлатлари раҳбарларининг Орол бўйидаги экологик тангликни бартараф этиш, унинг бугунги кундаги мураккаб ва долзарб, иқтисодий ва ижтимоий муаммоларини ҳал этиш масалаларига бағишланган анжумани бўлиб ўтди. Йиғилишда кўп қиррали масалалар бир-бири билан боғлиқ ҳолда кўриб чиқилди. Жумҳуриятлар раҳбарлари Орол денгизини асраш бўйича ишлаб чиқилган Битимни имзоладилар.

Бу тарихий анжуманда Ўзбекистон делгацияси сафида Оролни асраш Республика қўмитасининг раиси Пирмат ШЕРМУҲАМЕДОВ ҳам қатнашди. Қуйида унинг мухбиримиз билан анжуман якунларига бағишланган суҳбатини эътиборингизга ҳавола қиламиз.

— Орол бўйидаги экологик тангликни бартараф этиш муаммолари масаласида ўтказилган Қизил Ўрдадаги анжуман тарихий муҳим воқеа сифатида қайд этилди. Ана шуни қисқача шарҳлаб берсангиз.

— Орол муаммоси бугунги кунда туғилгани йўқ. У кўпдан бери мавжуд. Бу масала билан илгаридан шуғулланиб келинган. Собиқ СССР мавжудлигида ер, сув, ҳаво муаммолари билан шуғулланадиган марказий ташкилот мавжуд эди. Иттифоқ тарқалиши муносабати билан бу ташкилот ҳам фаолиятини тўхтатди. Натижада экологик муаммолар билан, шу жумладан, Орол масалалари билан ҳар бир республика якка ҳолда шуғуллана бошлади. Уларнинг фаолиятларини бирлаштирадиган ташкилот зарур бўлиб қолди. Ана шу маънода Қозоғистон Республикасининг Қизил Ўрда шаҳрида ўтказилган йиғилиш муҳим тарихий воқеа бўлди, деб айтиш мумкин. Бу йиғилишда Орол бўйидаги экологик тангликни ҳар томонлама кўриб чиқилди ва уни ҳал этишда биргалашиб ҳаракат қилиш тўғрисида келишиб олинди.

— Йиғилишда асосан қандай масалаларга эътибор қаратилди?

— Марказий Осиё давлатлари раҳбарларининг Қизил Ўрдадаги йиғилишида Орол муаммоларини ҳал этишнинг маълум дастури ишлаб чиқилди, деб айтиш мумкин. Бу, аввало, ташкилий масалани кўриб чиқишда яққол кўзга ташланди. Марказий Осиё давлатлари кучларини бирлаштирадиган ташкилот — Халқаро Орол фонди тузилди. Бу фонд раиси этиб Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг таклифи билан Қозоғистон Республикаси Президенти Нурсултон Назарбоев Халқаро Орол фондининг Президенти этиб сайланди. Орол фонди дастурига кўра, ҳар бир республика ўз миллий даромадининг 1 фоизини ажратади.

— Фонднинг ҳаракат дастури ҳақида ҳам анжуманда маълум тадбирлар ишлаб чиқилдими? Бу ҳақдаги кўзда тутилган режалар нималардан иборат?

— Анжуманда Халқаро Орол фонди ҳаракат қилиши учун амалий тадбирлар ишлаб чиқиш, яъни ягона концепция тайёрлашга келишиб олинди. Маълумки, шу кунга қадар бундай концепцияларнинг 300 га яқин хомаки лойиҳалари мавжуд эди. Бироқ бу лойиҳаларнинг бирортаси ҳам тўлалигича кенг жамоатчилик, илмий ташкилотлар ва олимлар эътиборини қозонмади. Худди шунинг учун ҳам анжуманда Марказий Осиё давлатлари раҳбарлари шу йилнинг август ойига қадар ягона концепция ишлаб чиқилишини лозим деб топдилар. Ана шу концепцияда белгилаган тадбирлар бўйича Халқаро Орол фондининг маблағлари сарфланади.

— Анжуманнинг сиёсий моҳияти ҳақида ҳам матбуотда яхши фикрлар билдирилмоқда. Шу хусусда Сизнинг ҳам фикр-мулоҳазаларингизни билишни истардик.

— Шу кунга қадар кенг жамоатчилик, илмий муассасалар жамоалари, кўпгина мутахассислар Оролнинг экологик танглиги ҳақида сўз юритганда кўпроқ атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ҳамда иқтисодий масалаларда баҳслашардилар. Орол муаммоси сиёсий масала сифатида биринчи бор мазкур конференцияда жиддий қилиб қўйилди.

Бу ўринда мен яна бир масала ҳақида тўхталмоқчиман. Илгари Россия Федерацияси ҳукумати Орол муаммоларини ҳал қилишда кенг ҳуқуқли субъект сифатида қатнашиш истагида эди. Қизил Ўрда йиғилишида эса Россия Федерацияси Бош вазирининг ўринбосари А. Хижа кузатувчи сифатида қатнашиш таклифини билдирди ва шу тариқа иштирок этди. Бу ҳодисани қандай баҳолаш керак? Гап шундаки, Орол денгизининг бугунги аҳволга келиб қолишига сабаб бўлган асосий нарса Ўрта Осиё республикаларида, шу жумладан, асосан Ўзбекистонда пахта етиштиришни Марказ талаби билан кескин кўпайтириш бўлди. Етиштирилган пахтанинг асосий қисми Россия Федерациясига етказиб берилди. Бундай ёндашиш туфайли вужудга келган тангликни ҳал этишда эндиликда ўзини четга олиб туришни қандай тушуниш мумкин?

— Қизил Ўрда анжуманида имзоланган Битим ҳақида, унда кўзда тутилган айрим масалалар тўғрисида газетхонларимизга маълум қилсангиз.

— Марказий Осиё давлатлари раҳбарлари Қизил Ўрда анжуманида имзолаган Битим ўн йил муддатга тузилган. Унда асосан Орол бўйидаги миллионлаб аҳолининг соғлиғини тиклаш, Марказий Осиё мамлакатларида сувни тежашнинг янги технологиясидан фойдаланиш, мавжуд сув иншоотларини қайтадан кўриб чиқиш каби комплекс масалалар ўз ифодасини топган. Бу катта тадбирларни амалга оширишда Марказий Осиё давлатларининг ўз кучлари етмаслиги мумкин. Шу туфайли халқаро ташкилотларни бу масалаларга эътибори жалб этиш зарур, деб топилди. Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг, Осиё давлатларининг эътиборини Орол танглигини ҳал этишга қаратиш ҳам муҳимдир. Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Бош котиби Бутрос Бутрос Ғолийга учрашув иштирокчилари — Қозоғистон, Қирғизистон, Россия Федерацияси, Тожикистон, Туркманистон ва Ўзбекистон номидан мактуб йўллашнинг мақсади ҳам худди ана шудир.

Яна бир масалани қайд этмоқчиман. Халқаро фонднинг маблағидан катта қисми ёш авлод саломатлиги ва сарфланади. Орол бўйидаги аҳоли фарзандларининг саломатлиги, ўқиши, турмуш тарзи яхшиланиши учун комплекс чора-тадбирлар амалга оширилади. Зотан, Орол муаммоси Ватан тақдирига тўла даҳлдорлиги ҳам ана шундадир.

Суҳбатдош М. РАҲМОНОВ.

«ЎЗБЕК ТИЛИ» ДОИМИЙ АНЖУМАНИ СИЗНИ КУТАДИ

Она тили таълими ўзининг кўп қиррали мақсади билан умумий таълим фанлари ичида алоҳида аҳамият касб этади. Она тили таълими пировард натижада имло жиҳатдан саводхон, оғзаки ва ёзма нутқи равон, ижодий фикрлай оладиган ўқувчиларни тарбиялаб бериши зарур.

Мустақил республика, миллий таълим мақсадлари, «Таълим тўғрисида»ги Қонун асосида она тили таълими мазмунини тубдан янгилаш, замонавий, ўзига хос ўқув-методик адабиётлар мажмуасини яратиш, мавжудларини такомиллаштириш давр талабидир.

Ушбу талаб ва эҳтиёжлар инобатга олинган ҳолда маълум ишлар амалга оширилмоқда. Шундай хайрли юмушлардан бири «Ўзбек тилини ўрганиш ва ўқитишни қайта қуриш ҳамда такомиллаштиришнинг долзарб масалалари» доимий илмий-методик анжуманининг таъсис этилишидир.

Маълумки, ушбу анжуманнинг биринчи йиғини 1991 йил апрель ойида Самарқанд шаҳрида бўлиб ўтиб, унда «Индуктив», «Ижод», «Таълим», «Ўқитувчи» рамзли муқобил дастурлар муҳокама қилинган эди. Мазкур анжуманнинг иккинчи йиғини 1993 йил 8—9 апрель кунлари Қарши давлат университети замирида ўтказилади. Айни пайтда Халқ таълими ҳамда Олий ва ўрта махсус таълим вазирликлари ҳузурида вазир (Халқ таълими) Ж. Ғ. Йўлдошев раҳбарлигидаги фаол гуруҳ; Қаршида Қашқадарё вилояти ҳокими муовини О. Д. Пармонов раислигидаги ташкилий қўмита анжуманни тайёрлаш ва ўтказиш билан боғлиқ ишларни амалга оширмоқда.

Анжуман «Мактабгача тарбия муассасалари ва бошланғич таълим мактабларида она тили», «Умумий таълим мактабларида она тили», «Олий таълимда она тили», «Таълим бўғинларида эски ўзбек ёзуви», «Ҳунар-техника ва педагогика билим юртларида она тили», «Таълим рус тилида олиб бориладиган муассасаларда ўзбек тили» ўқитилиши бўйича шўъбаларда иш олиб боради. Айни пайтда халқ таълимининг юқорида қайд этилган бўғинларида давлат тилини ўқитиш мазмунини янгилаш, эски ўзбек ёзуви таълимини такомиллаштиришга оид 200 дан ошиқ маъруза тезислари таҳрирдан чиқарилиб, рисола тарзида чоп этилмоқда.

Анжуман муҳокамасига қўйилган масала бўйича «Она тили таълими мазмунини янгилаш асослари» (муаллифлар: А. Ғуломов, Ҳ. Неъматов) қўлланмаси тайёрланди. Қўлланмада «Она тилидан таълим мазмунини янгилаш мажмуаси» ва «Она тилидан зарурий билимлар силсиласи» боблари бўйича фикр юритилади.

Бинобарин, умумий таълим мактабларининг 9 йиллик ўқув тизимига ўтиши муносабати билан таълим бўғинларида она тилини қандай ўқитиш ва нимани ўқитиш масаласи бўйича анжуман ўз тавсияларини бериши зарур. Бунда асосий эътибор тил ҳодисаларини ўқувчининг ижодий фикрлаши, фикр маҳсулини нутқ шароитига мос равишда оғзаки, ёзма шаклларда тўғри, равон ифодалаш кўникмаларини шакллантириш ва ривожлантириш, талаффуз, имло ва ишорат саводхонлигини таркиб топтиришга қаратилади.

Анжуман иштирокчилари диққатини яна қуйидаги масалаларга қаратмоқчимиз. «Ўбек тили» Доимий анжумани биринчи йиғинида «Ииндуктив», «Ижод», «Таълим», «Ўқитувчи» рамзли муқобил дастурлар қисман муҳокама қилинган, бироқ билдирилган фикр-мулоҳазалар асосида бир тўхтамга келинмаган эди. Шу муносабат билан «Ўзбек тили» Доимий анжуманига вакил этиб сайланган ўқитувчилар ва тил мутахассисларининг юқорида қайд этилган муқобил дастурлар, амалдаги дастур ва дарсликлар, шунингдек, 1993 йилда чоп этилган янги «Она тили» дарсликлари (муаллифлар: А. Ҳожиев, А. Нурмонов, М. Аҳмедов, А. Орифжонов) юзасидан фикр-мулоҳазалар билан фаол иштирок этиши сўралади.

Умуман, «Ўзбек тили» Доимий анжуманининг таъсис этилиши ва унинг фаолият кўрсатаётгани она тили таълими методикасини такомиллаштириш борасида олиб борилаётган ишларни мувофиқлаштирувчи бир марказ бўлиб, мазкур таълим билан боғлиқ барча масала ва муаммоларни ўрганиш, муҳокама қилиш ҳамда тегишли ҳисса қўшмоқда.

Халқ таълими бўғинларида фаолият кўрсатаётган барча ўзбек тили ва адабиёти ўқитувчиларини, тил мутахассисларини анжуман муҳокамасига қўйилган масала бўйича фаол қатнашишга даъват этамиз.

М. АБДУРАИМОВА,
РЎММ бош методисти, педагогика фанлари номзоди.

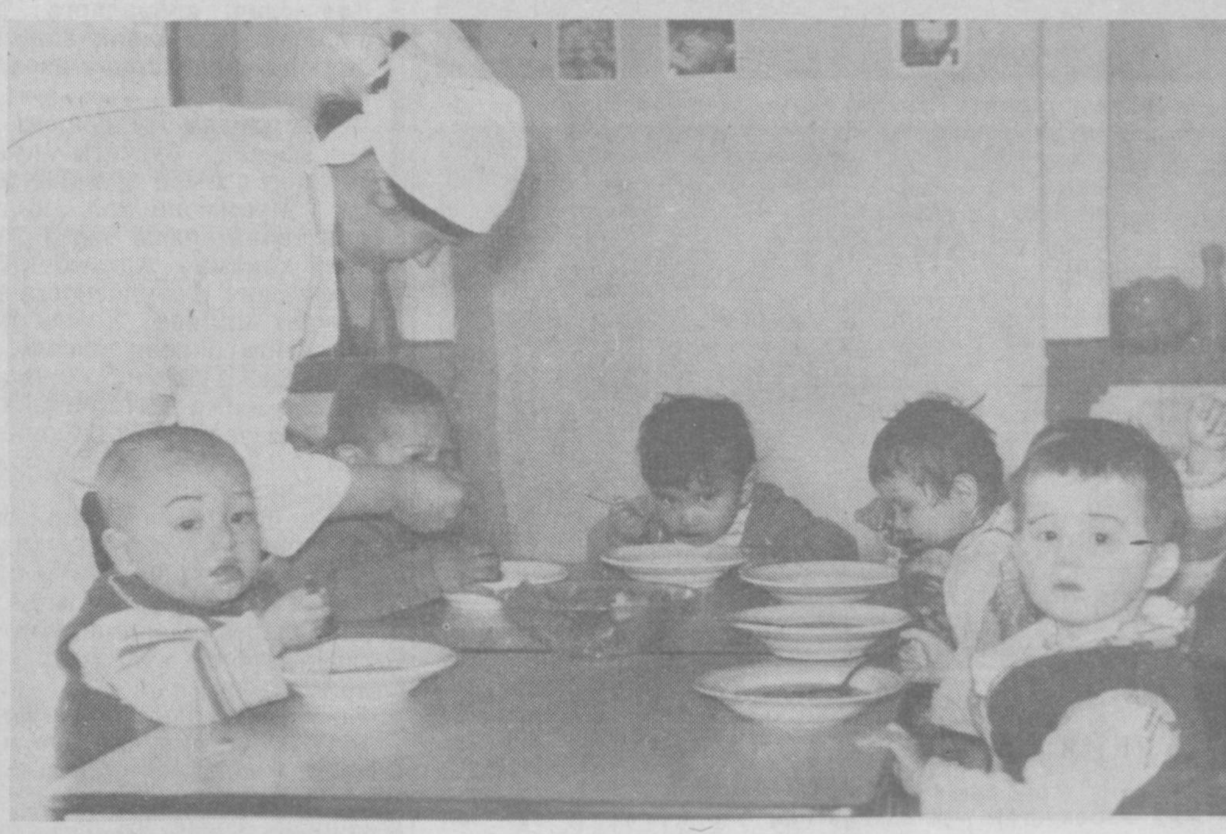

Уйчи тумани «Иттифоқ» маҳалла комитетининг раиси Ҳасан Мадиёров ташаббуси билан болалар боғчалари ишига катта эътибор берилаётир. 150 ўринли боғчани ишга туширишда, Моҳира Қирғизова хонадонида очилган уй-боғчани ташкил этишда ҳам Ҳ. Мадиёровнинг хизматлари катта бўлди.

СУРАТДА: уй-боғча ҳаётидан лавҳалар.

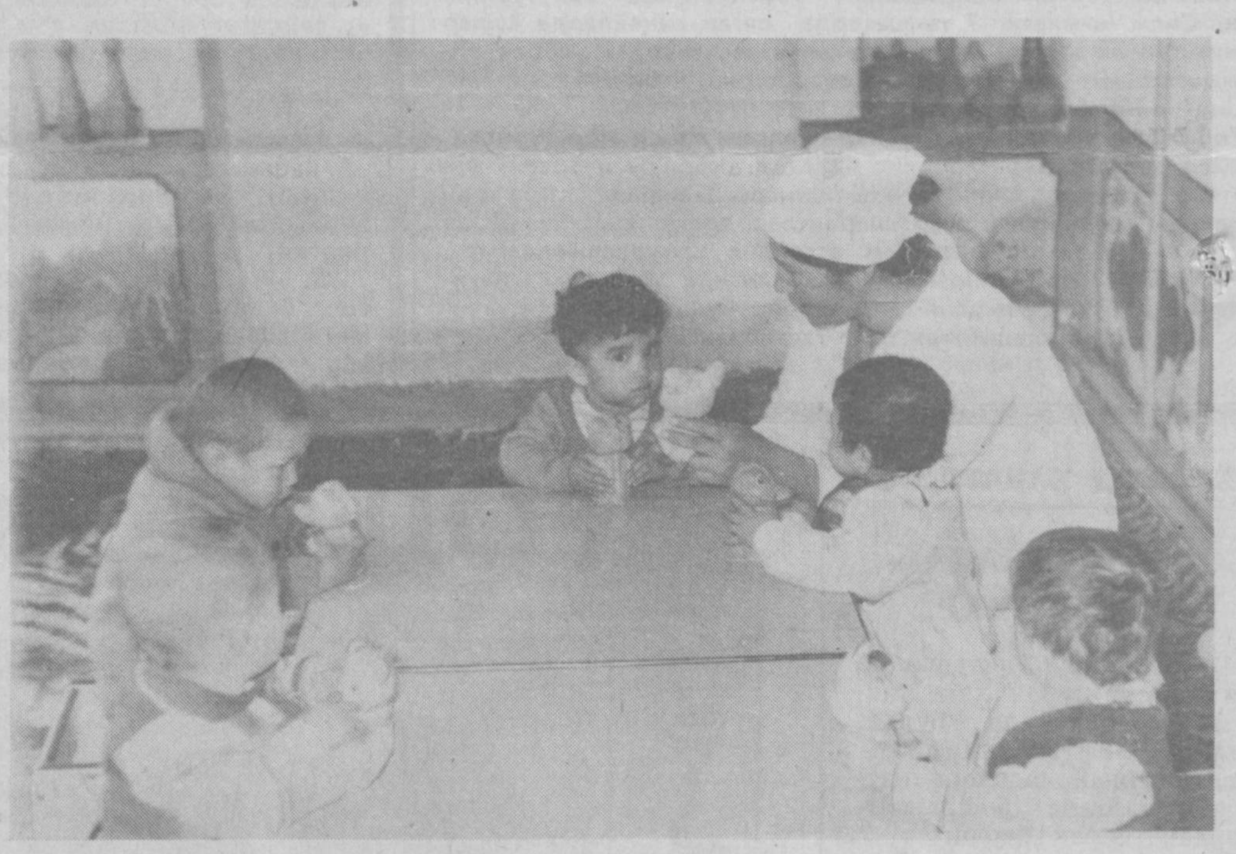

ЭСКИ ҚОЛИПДАН ЧИҚИШ МУМКИН

Бугун таълимнинг барча бўғинларида она тилининг ўқитилиши мазмунан янгилашга муҳтож. Ҳозирча бу фанни ўқитишда эски қолиплардан чиқиб кетишга жиддий ҳаракат қилинаётган бўлса, ўнгланиш жараёни ғоят суст ва қийин кечмоқда. Бу соҳада қилиниши лозим бўлган ишлар кўп. Улардан айримларини келтириб ўтаман.

Мактаблар учун яратилган муқобил дастурларнинг барчаси тез фурсатда мактабларда синаб кўрилиши ва тегишли таҳрирлар киритилиши, шу тариқа ягона мукаммал дастурга эришилиши лозим.

Боғча ва бошланғич синфларда грамматика ўқитилиши айни ҳозирги тарзида керак ёки керак эмаслигини бир ёқли қилиш зарур. Биргина тўртинчи синфнинг «Она тили» дарслиги олиб кўрилса, унда грамматика ҳижжалаб берилганлиги, фақат грамматик шаклга эътибор қилиниб, маъно-мазмун масаласи диққатдан четда эканлиги кишини ранжитади.

Мактабдаги она тили таълимининг бош мақсади саводхонлик, саводли оғзаки ва ёзма нутқ, фикрни лўнда ва фавқулодда мувофиқ шаклда ифодалай олиш малакасини таркиб топтиришдан иборат бўлмоғи зарур. Бу таълимда ҳозиргидай «Грамматика грамматика учун» эмас, балки «Грамматика фикрнинг аниқ ва лўнда ифодаси учун» шиори асос бўлмоғи керак.

Грамматик талқинларда русча қолиплардан чиқиш, ўзбек тилининг мутлақо ўз табиатига мувофиқ ҳодисаларни тушунтириш лозим. Масалан, «негиз» тушунчаси туркий тиллар учун аҳамиятли эмас, у билан ўқувчилар бошини қотириш кераксиз иш. Ёки «қисқартма сўз» ўзбек тили табиатига ёт, сифат ва равишни фарқлаш флектив тиллар учун зарурат, урғу ўзбек тилида рус тилидагидан фарқли, шундай экан, таъриф икки хил бўлиши керак ва ҳоказо.

Грамматик қоидаларни ёдлашдан воз кечиш, ижодий тафаккур тарзини шакллантириш, дарсликлардаги машқларни ижодий фикрлаш малакасини юзага келтиришга қаратиш мақсадга мувофиқ. Машқларда ва, умуман, ўқитишда шаклнинг маъносини эмас, маънонинг мувофиқ шаклини излаш бош тамойил бўлиши керак. Акс ҳолда она тили дарслари бари-бир ўта зериқарли машғулотга айланаверади.

Ҳозирги кунда имло муаммоси мактабдаги қийин ва чигал муаммолардан биридир. Мактабдаги имловий ҳар хилликлар бартараф қилиниши, ягона имло қоидаларининг амал қилишига эришмоқ зарур.

Умуман, она тили таълимида «тирик тил» ўрганилмоғи керак. Олий таълимдаги тилшунослик курсларида тилнинг энг қулай ифода ва эстетик имконлари очиб берилиши зарур. Шу йўл билан мунтазам инсоний идрок, тил ҳодисаларини тўғри ва холис тушуниш ҳамда тушунтириш малакаси, юксак тил маданияти кўникмалари, теран тил ҳисси шакллантирилмоғи лозим. Ҳар бир бўлажак она тили муаллими муайян бадиий асарни сўз санъати намунаси сифатида таҳлил эта билмоғи, бадиий дидга эга бўлмоғи зарур. Ҳозирда ўқитилаётган «Бадиий матннинг лисоний таҳлили» курси ўз мақсадига йўналтирмоғи шарт. Уни «Лингвистик таҳлил» деб, эга, кесимни излаш билан вақтни беҳуда ўтказмаслик керак.

«Тил — ташқи олам — сўзловчи» шаклидаги учлик тил ҳақидаги ҳар қандай фаннинг чиқиш нуқтаси бўлиши шарт. Ҳар бир фанда миллийлик уфуриб туриши мақсадга мувофиқ. Ҳозирча шундай эмас. Айниқса, «Услубшунослик» (Стилистика) фанида ўзбекча оҳанг ва талқин йўқ ҳисоби.

Олий филологик таълимда «Қардош туркий тиллар» курсини жорий этиш жуда-жуда зарур. Ҳозирга қадар «Қардош халқлар адабиёти» курси ўқитилиб, айтайлик, ўзбек — украин адабий алоқалари бўйича қанчадан-қанча сохта маълумотлар сингдирилди. Лекин қўшниларимиз, илдизи бирлиги азалий ҳақиқат бўлган қозоқ, қирғиз, турк ва бошқа тиллар билан ўзбек тилининг узвий алоқаси ўқитилмади. Худди шунингдек, «Туркий филологияга кириш» курси ҳам ўқитилиши мақсадга мувофиқдир.

Н. МАҲМУДОВ,
Низомий номли Тошкент давлат педагогика институти декани, профессор.

ЎЗБЕК ТИЛИ МУТАХАСИССЛАРИ ВА ЎҚИТУВЧИЛАРИ ДИҚҚАТИГА

МИЛЛИЙ ЁЗУВ ВА МАСЪУЛИЯТ

«Ўзбек тили» доимий анжуманида халқ таълимининг барча бўғинларида эски ўзбек ёзувини ўқитиш мазмунини янгилаш, такомиллаштириш масалаларига бағишланган алоҳида шўъба фаолият кўрсатади. ЎТДА ташкилий қўмитасига вилоятлардаги эски ўзбек ёзуви ўқитувчиларидан, шу фан мутахассисларидан тезислар юборилган.

Ўзбек тилига давлат мақоми берилиши натижасида кўп асрлик маданий меросимиз ноёб дурдоналарини ўрганишга кенг йўл очилди. «Давлат тили ҳақида»ги Қонуннинг 16-бандини таълим тизимларига татбиқ қилиниши ҳамда ана шу бандга асосан 1991—92 ўқув йилидан бошлаб эски ўзбек ёзуви фанини ўқитиш-ўргатиш таълимининг барча бўғинларида босқичма-босқич олиб бориляпти.

«Давлат тили ҳақида»ги Қонуннинг 16-бандини таълим тизимларига жорий этилиши натижасида эски ўзбек ёзуви фанидан ўқув-методик адабиётлар мажмуасини яратиш мақсадида маълум ишлар амалга оширилмоқда. Янги дастур ва дарсликлар билан бирга ўқув-методик қўлланмалар яратиш ишларини жонлантиришни тақозо этади. Умумтаълим мактабларида эски ўзбек ёзуви ва ҳуснихат таълими самарадорлигини ошириш ва такомиллаштириш мақсадида Қозоғистон Республикасининг Сайрам туманида, Фарғона ва Андижон вилоятларининг халқ таълими бошқармалари билан ҳамкорликда илмий — амалий анжуманлар ўтказилди.

Эски ўзбек ёзуви фанининг ўқитилиш аҳволи масалаларига бағишлаб ўтказилган ва режалаштирилган ана шундай кенгашларнинг амалий аҳамияти каттадир. Бинобарин, эски ўзбек ёзуви ўқув фанини мукаммал ўқитишда ҳар бир мактаб эски ўзбек ёзувидан етарли билим ва малакага эга бўлган, қайта тайёрлов курсларидан ўтган она тили ва адабиёт ўқитувчилари, қуйи синфларда эса бошланғич таълимга оид ихтисосга эга бўлган ўқитувчилар билан етарли таъминланган бўлиши керак. Бунинг учун она тили ва адабиёт ўқитувчиларини босқичма-босқич курсларда ўқитиш сифатини яхшилаш ва унинг самарадорлигини ошириш зарур. Айниқса, ҳар бир вилоят, шаҳар малака ошириш институтларида эски ўзбек ёзуви курсларини табақалаштириб ўқитишни йўлга қўйиш мақсадга мувофиқдир. Чунки кузатишлар ва курс тингловчилари билан бўлган суҳбат, савол-жавоблардан маълум бўлмоқдаки, курсларга юборилаётган ўқитувчиларнинг билим даражаси ва ихисослиги турлича. Жойларда фаолият кўрсатаётган курслар масаласига мутасадди ўртоқлар жиддий эътибор беришлари ва мунтазам назорат этиб боришлари мақсадга мувофиқдир.

Эски ўзбек ёзуви машғулотларининг кўрсатмали бўлишига эришиш учун, аввало, ҳар бир мактабда эски ўзбек ёзуви кабинетларини барпо этиш шарт ва бу хоналарни зарур кўрсатмали қўлланмалар, техника воситалари билан таъминланишига эришиш лозим. Кўргазмалилик эски ўзбек ёзуви фанини ўқитишнинг асосий воситаси эканлигини ҳисобга олиб, ҳар бир дарс учун камида биттадан кўрсатмали қўлланмадан фойдаланиш керак. Шу мақсадда ҳозирда Ўзбекистон картография фабрикасида «Алифбе сабоқлари» кўрсатмали қўлланмалар мажмуаси чоп этиляпти.

Маълумки, бошланғич синфларда эски ўзбек ёзуви ўқув фани учун ҳафтасига бир соат ажратилган. Бироқ эски ўзбек ёзувида 32 та ҳарф бор. Биз ўқиш ва имлони омухта олиб борганимиздагина кўзлаган мақсадимизга эришишимиз мумкин.

Эски ўзбек ёзуви дарсларида ёзув, хуснихат, ҳаттотлик санъатига катта эътибор бериш зарур. Шунинг учун қуйи синфларда эски ўзбек ёзуви ўқув фани учун 2 соат ажратилиши мақсадга мувофиқдир.

Анжуманда эски ўзбек ёзуви ўқитувчилари М. Қодиров ва М. Ҳакимжоновлар «Алифбе» (3—4-синфлар учун) дарслиги, таълим тизимларида эски ўзбек ёзуви ўқув фанининг ўқитилиши хусусида фикр-мулоҳазалари билан иштирок этадилар. Шунингдек, ҳар бир вилоят халқ таълими бошқармаси ЎТДА ташкилий қўмитаси ва ўқув-методика марказига, юборилаётган талабномасида, албатта, бир нафар эски ўзбек ёзуви ўқитувчиси вакил бўлишига эришиш керак.

Қ. СУЛТОНОВА,
Республика ўқув-методика марказининг етакчи методисти.

Мактаб ва экология

КЎКАЛАМЗОРЛАШТИРИШ ЗАМИРИДА ТАРБИЯ

Республикамизда экологик тарбияни такомиллаштириш борасида муайян ютуқларга эришаётган мактаблар оз эмас. Шундай илм даргоҳларидан бири Хоразм вилояти Қўшкўпир туманидаги «Незахос» жамоа хўжалиги ҳудудида жойлашган Отабой Матниёзов номли ўрта мактабдир. Шу йил экологик тарбия бўйича вилоят мактаблари ўртасида ўтказилган кўрик-танловда мазкур илм маскани фахрли биринчи ўринни эгаллади.

Яқинда биз мактабда бўлиб, унинг директори Арслон Матниёзов билан суҳбатлашдик.

— Маълумки, экологик таълим-тарбия ўқувчиларга берилиши лозим бўлган, табиат билан инсон орасидаги муносабатларни ифодаловчи билимлар тизимидир. Хусусан, экологик тарбия инсоннинг атроф-муҳитга нисбатан муносабатидир.

Табиатдан тўғри фойдаланишни ташкил этишда барча ишларни мактаб партасидан бошлаш маъқул. Бунинг учун, аввало, илм даргоҳида экологик муҳитни яхшилаш талаб қилинади. Бу борада мактабимизнинг омади келган дейиш мумкин. 624 ўринли янги зиё масканимиз биноси 1991 йил баҳорида ишга туширилган. Унда 417 нафар ўқувчи бир сменада таҳсил олади. Янги мактаб биноси ишга тушган кундан бошлаб унинг атрофини кўкаламзорлаштиришга, обод қилишга киришдик. Мактабимизда 0,7 гектар ер майдони бўлиб, унга турли мевали дарахт кўчатлари экилди. Бундан ташқари оталиқ ташкилоти — «Незахос» жамоа хўжалиги кўчат экиш учун 1 гектар ер майдони берди. Биз шу майдонга 1000 туп олма, 200 туп гилос, 100 туп ўрик, 150 туп нок, 100 тупдан зиёд ток кўчатларини ўтқаздик. Баҳорда ер ости сувларининг кўтарилиши натижасида кўчатларнинг бир қисми зарарланди. Шунинг учун экологик муҳитни яхшилаш мақсадида кузда 600 метрдан кўпроқ ерда зовур қазилди. Баҳорда 0,2 гектар ерга тут уруғи экилганди. Ҳозир эса 35—37 минг тупга яқин кўчатимиз бор. Ўтган йили кузда 150 туп анор, 150 туп анжир, 200 туп ток қаламчалари тайёрлаб қўйилди. Бундан ташқари, зовур бўйларида 100 туп жийда, 1000 туп оқ терак, 100 туп гужум ўстирилмоқда. Мактабимизда «Табиат бурчаги» ташкил этилган. Унда балиқ ва қушлар боқилиб, гуллар ўстирилмоқда. Каримбой Нуржонов раҳбарлигида «Ёш табиатшунослар» тўгараги фаолият кўрсатяпти.

Мактабимизда «Экологлар клуби»ни ташкил қилиш ва унинг ишини яхшилашда биринчи тоифали биология ўқитувчиси, касаба уюшмаси раиси Тожибой Жонибековнинг ҳиссаси салмоқлидир. Клубнинг ўз низоми мавжуд.

Экологик таълим-тарбияни яхшилашга илмий бўлим мудири Султонбой Қодиров, ўқитувчилардан Норжон Отабоева, Гавҳар Ҳусанова, Отаназар Саъдуллаев, Султонбой Саъдуллаев, Норжон Қурёзова, Олимбой Исмоиловлар ҳам муносиб ҳисса қўшмоқдалар.

Шуни ҳам эслатиш жоизки, экологик тарбияни ва, умуман, таълим-тарбия сифатини оширишда моддий негизнинг мустаҳкамлиги муҳим роль ўйнайди. Шу боисдан масаланинг бу жиҳатига жиддий аҳамият бериб, ишларни омилкорлик, тадбиркорлик билан олиб боришга ҳаракат қилмоқдамиз.

Баҳор келиши билан кўкаламзорлаштириш ишлари авж олдириб юборилди. Мақсадимиз экилган кўчатларни яхши парваришлаб, ширин-шакар мевалар етиштиришга, эл-юрт дастурхони тўкин бўлишига ҳисса қўшишдир.

Ғ. ЕҚУБОВ.
Ўз мухбиримиз.

ИҚТИДОРЛИЛАР САФИ КЕНГАЙДИ

Ўлкамизга Наврўз келиб, борлиққа зеб бераётган бир пайтда республикамиз мактабларининг иқтидорли болалари II республика слётининг ўз ишини бошлашида қандайдир уйғунлик бордек. Нега деганда, жамиятимиз гуллаб-яшнаши айнан ўша қобилиятлар қўлида эканлигини инкор этолмаймиз.

Слётнинг очилишида қатнашган ЎзФА вице президенти Турсун Рашидов, халқ таълими вазири Жўра Йўлдошев ҳамда ёзувчи Ўткир Ҳошимовлар ўқувчилар олдида гапириб, келажакда бизнинг вазифаларимизни ҳозиргидан-да дўндириб бажарувчилар бўлиб етишишингиз керак, дея уларга ишонч билдиришди.

Республика Болалар жамғармаси бошлиғи Инқилоб опа Юсупова жамғарма иқтидорли деб топилган 20 нафар болага ойига 500 сўмдан стипендия ажратишини билдирганида, ўқувчилар ўз кувончларини яширолмадилар. Шундан сўнг шуъбаларда иш бошланди.

«Саёҳат» ва «Ўлкашунослик», «Илмий техника», «Экология — табиатшунослик ва бадиий эстетика» деб номланган шуъбаларда иқтидорлилар ўз қобилиятларини намоён этишди. Улар томонидан тайёрлаб келинган Ўзбекистоннинг макони, табиати, набототи ва тарихига оид турли-туман ишларда ҳозирги ютуқлар ва муаммолар ўз аксини топган. Қизалоқлар қўлларида жилоланаётган дўппилар, кашталар ҳамда ўқувчилар томонидан ижро этилаётган миллий куй-қўшиқлар маданиятимиз ва санъатимизнинг боқийлигини исботлаб жаранглади.

Слёт якунига кўра тўртала шўъбадан 5 нафардан ўқувчи Болалар жамғармасининг стипендианти бўлишди. Шунингдек, кўплаб фаол ўқувчилар «Иқтидорли бола» унвони, кўкрак нишони, Халқ таълими вазирлиги фахрий ёрлиғи ҳамда қимматбаҳо совғалар билан тақдирландилар.

Мухбиримиз.

Телеэкран орқали намойиш этилаётган «Жиноят жазосиз қолмайди» кўрсатувини, матбуотда чоп этилаётган мақолаю хабарларни ким ўқимайди дейсиз. Президентимиз номига юборилаётган миннатдорчилик хатлари ҳам бу кураш катта самара бераётганидан далолат. Қонунбузарликка қарши кураш самараси эртага, келгусида қандай бўлади, унинг узвий, янада шиддатлироқ давом этиши учун ҳуқуқий замин — мутахассислар тайёрлаш қай аҳволда!

Худди шу саволлар билан Тошкент давлат ҳуқуқшунослик институти ректори, ЎзФА мухбир аъзоси, профессор Анвар Аъзамхўжаевга мурожаат қилдик.

Инсон ва қонун

ИШЛАШГА ИМКОН КЕЛДИ

— Президентимиз ташаббуси билан уюшган жиноятчиликка қарши кураш бошланди ва у ўзининг дастлабки катта натижаларини бераяпти. Бу хайрли ва ўта масъулиятли, машаққатли юмушдан илмий жамоамиз ҳам четда эмас. Чунки қонунбузарликка қарши курашувчи барча етук мутахассисларни биз тайёрлаймиз. Мамлакатимизда ҳуқуқий маълумот берувчи даргоҳ ҳам, ҳуқуқий марказ ҳам шу жой.

Шукрки, юртимиз истиқлолга эришди. Институтимизнинг ташкил топиши ҳам шу қутлуғ воқеа билан узвий боғлиқ. Галдаги вазифамиз эса асосан битта: мамлакатимиз ҳуқуқ идораю маҳкамалари учун ҳаёту қонунни, ўз қадр-қимматини билган, ишга ташна зукко мутахассисларни тайёрлаб бериш. Бутун эътибор ўқув тизимини мукаммаллаштиришу маърузалар узвийлигига қаратилган. Маърузалардаги фикрни уни талаба тез уқиб оладиган бўлишига интилаяпмиз, ўқитувчилардан талаб қилаётганимиз ҳам шу. Биласиз, илгари биз ҳам собиқ Иттифоқ йўриғида, у нима деса бажариш билан овора эдик. Оқибат асосий адабиётларимиз рус тилида бўлиб қолган эди. Энди вазияту муносабатларимиз буткул ўзгарди. Ҳуқуқшунослик фанини ўрганишда республикамизнинг ўтмиши, ҳозири ва келажагини назарда тутмасдан мукаммал дарслик ҳам, қўлланма ҳам яратиш мумкин эмаслигини олимларимиз яхши билишади. Мана, бизда давлат ва ҳуқуқ назарияси, давлат ва ҳуқуқ тарихи фанлари бор. Талабаларга биринчи курсдаёқ худди шу фанлардан сабоқ берилиб, шу орқали давлат, фуқаролик каби ҳуқуқий тушунчалар муфассал баён этилади, фақат осойишталиккина давлатнинг ҳам, фуқароларнинг ҳам манфаатларига мослиги ҳуқуқий жиҳатдан асосланади. Бу ҳозирги давлатимиз сиёсатига ҳам ҳамоҳангдир. Шу билан биргаликда институтимизда ўзбек тили кафедраси ҳам фаолият кўрсатяпти. Бу кафедра олимлари нафақат ўзимизнинг талабаларга, балки хорижликларга ҳам давлат тилини ўргатаяпти.

Эътироф этиш керак, шу пайтгача жамоамизгагина эмас, умуман, барча ўқув муассасалари учун ҳам бир раҳбарий дастур йўқ эди. Қандай давлат қурамиз, унинг шак-шамойили, муносабатларию тизими қанақа бўлади, билмасдик. Ўзбекистон Президенти томонидан ана шундай раҳбарий дастур яратилди ва бу матбуотда кенг шарҳланаяпти. Бизнинг илмий жамоамиз ҳам Президентимизнинг китобларини батафсил ўрганмоқда, уни чуқур таҳлил этмоқда.

— Ишбилармонлик ҳақида кўп гапиришмоқда. Дарвоқе, ишбилармонлик фақат олди-соттигина эмас, унга мукаммал ҳуқуқий билимлар ҳам зарур. Шу борадаги ишларга тўхталсангиз.

— Иқтисодий жиноятларни очиш осон эмас. Хўжалик ва молия ҳуқуқи кафедраси шу боис очилди. Хўжаликлар қонунчилиги, молия, ғазна муаммолари, шу соҳадаги янгиликларни худди шу илмий жамоа умумлаштириб, сўнг талабаларга тушунтиради, илмий изланишлар олиб боради. Бу соҳада илм олган кишигина уюшган иқтисодий жиноятларни фош этиши мумкин.

— **Бозор иқтисоди муносабатлари биз учун янги йўл.** Хорижий тажриба, улардаги ҳуқуқий муносабатларни ҳам шу ўринда назарда тутсак.

— Бизнинг ўз тараққиёт йўлимиз бор. Аммо хорижий давлатлар ҳуқуқи, давлатчилик асосларини тадқиқ этиш ҳам жуда муҳим. Яқинда Мусулмон ҳуқуқи кафедрамиз иш бошлади. Бу кафедра минг йилликни қамровчи диний ўтмишимиздаги ҳуқуқий муносабатларни ҳозирги шароит нуқтаи назаридан тадқиқ этади. Никоҳ, оналик ва болалик, оила муаммоларини ўз ичига олувчи ва ўтмишда асосий ҳуқуқий мезон саналган шариат қоидаларини ҳам шу кафедрада ўрганилади. Фақат энди талабаларимизнинг бу кафедралар билан мустаҳкам алоқа боғлаб туришларини таъминласак бас. Ўтган йили тест синовлари билан талабалар қабул қилинмаган бўлса-да, қабул шартларида тест элементлари бор эди. Шу боис талаба саралаш ёмон бўлмади.

— Бу йил қанақа бўлади? Тест усули билан қабул қилиш жараёнида нопоклик бўлмаслигига ишониш мумкинми?

— Тест оқилона усул экан. Фақат унга пухта тайёргарлик кўриш лозим. Ўтган йили кўрдикки, тест ўзини оқлади. Акс ҳолда ҳамма шу усулга ўтмасди. Ана энди абитуриент ўз билимига ишонса бўлади. Имтиҳон маҳали фикрини жамлай олиб дадил гапира олган йигит-қиз ютади. Дадилликсиз ҳеч иш қилиш мумкин эмас. Бунинг устига ҳеч қанақа таниш-билишчилигу ҳар хил гап-сўзларга чек қўйиларкан.

Келгусида ўқув дастуримизни янада пишитиб, назарияни амалиёт билан буткул қўшиб юбормоқчимиз. Хорижий талабаларни ўқитиш жараёнида ҳам ана шундай тартиб жорий этилади. Институтимиз илмий қуввати чет эл илм даргоҳлариникидан кам эмас. Тўртта факультет, 22 та кафедрамиз бор.. Кафедралар сони бундан буён янада кўпаяди. Ҳалим Бобоев (Амир Темурнинг давлат арбоби сифатида), Юсуф, Рустамбоев (жиноят ҳуқуқи бўйича), Лазиз Қаюмхонов сингари олимларимиз яқинда докторлик диссертацияларини ҳимоя қилишади. Ҳозир 230 нафардан ортиқ профессор, доцент ва ўқитувчиларимиз 4000 нафардан зиёд талабаларга сабоқ бериб қолмай, уларнинг турмуш тарзидан бохабарлар. Шу боис ётоқхонамизда доимо осойишталик. Ҳуқуқшуносларга хос тартиб-интизом, саришталик муҳити яратилган. Бундан буён ҳам шундай бўлади, деб бемалол айта оламан...

Зубайда УСМОНОВА,
Абдунаби АЛИҚУЛОВ.
суҳбатлашди.

АКС САДО

СЎЗ ВА ИШ БИРЛИГИ БЎЛМАГАЧ...

Рўзноманинг 1993 йил 20 январь сонида берилган «Йўл қоидаси — ҳамманинг фойдаси» сарлавҳали мақола биргина мени эмас, балки мактабимиз жамоасини ҳам тўлқинлантириб юборди. Ҳамкасбимиз М. Ҳайитовнинг таклиф ва мулоҳазаларига қўшилган ҳолда қуйидагиларни қўшимча қилмоқчиман. Ҳақиқатан, мактабларимизда 1-синфдан токи 8-синфгача ўртача 145 соатли машғулот «Йўл қоидасини ўрганиш» учун ажратилган.

Наҳотки, 145 соат йўл қоидасини ўрганган бола велосипед, мопед бошқариш гувоҳномасини ололмаса? Бундан ташқари, мактабларимизда йўл қоидасини ўрганишга бағишланган турли хил мусобақалар ўтказилади. Айниқса, «Светофор» мусобақалари синфлараро беллашувдан бошланиб республика миқёсида якунлаш одат тусига кириб қолган.

Умуман, ўқувчиларга шу соҳада ҳам пухта билим бериш учун барча имкониятларни ишга солмоқдамиз. М. Ҳайитов келтирганидек, биз ҳам йўл қоидасини ўрганиш дарсларида ўқувчиларимизга «Мопед, велосипедни бошқариш 14 ёшга тўлган, йўл ҳаракати қоидаларини пухта билган, ҳайдаш ҳуқуқини берувчи гувоҳномаси бор болаларга рухсат этилади» деб уқтирамиз. Агар шу гап «чўпчак» бўлмаса, уни амалда бажариш керак бўлади, яъни ўша 14 ёшга тўлган болаларимизнинг билимини синаб кўриб, гувоҳнома олишларини таъминлаб қўяйлик, бола учун бунга шароит яратайлик.

Таклифим: шуки, мактабларда йўл қоидасини ўрганишни ДАИ Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги билан ҳамкорликда назоратга олиши, амалий ёрдам бериши ва 7-синф (14 ёшларга йўл қоидасини ўргатишдан якуний синов ўтказиб, синов натижаларига қараб велосипед ва мопедни бошқариш ҳуқуқини берадиган гувоҳномалар беришни ташкил қилиш лозим. Ана шунда сўз билан иш бирлиги таъминланган бўлади, ана шунда ўқитувчининг гапи болалар учун чўпчак бўлмайди.

Ж. САЛОҲИДДИНОВ,
Наманган тумани М. Боқибоев номли 35-ўрта мактабнинг илмий мудири.

Тажриба бурчаги

«ШАМОИЛИ МУҲАММАДИЙЯ» — ТАРБИЯВИЙ АСАР

Маълумки, ҳозирги пайтда ўрта мактабларда адабиёт фанидан сабоқ бериш ўта мураккаб ва масъулиятли вазифа ҳисобланади. Ҳозирча мукаммал дастур ва дарсликнинг йўқлиги ўқитувчидан кўпроқ ижодий изланишни, маҳорат ва билимдонликни талаб этмоқда. Шу боис, ўқитувчи мавзуларни баён этишда унинг тарбиявий қимматини ҳисобга олган ҳолда иш юритса, мақсадга эришуви осон кўчиши тайин, албатта.

Лойиҳадаги дастурда IX-синфда «Ҳадис илмидан сабоқлар» бош мавзуси остида имом Исмоил ал-Бухорийнинг қисқача таржимаи ҳоли, унинг «Ал-адаб-ал-муфрат» асари ҳамда ҳадисларнинг мазмуни, аҳлоқий ва тарбиявий аҳамияти нимада эканлигини ўрганиш учун 5 соат ажратилган. Бу яхши, албатта. Бироқ тумандаги барча китоб дўконлари, кутубхоналарни кезиб, ушбу асарни тополмасангиз-чи? Бу қийинчиликни бартараф этиш учун мен юқоридаги мавзу ўрнига шахсий кутубхонамда бўлган имом ат-Термизийнинг «Шамоили Муҳаммадийя» асарини танладим. Асарни ўрганишда Масъудали Ҳакимжонов томонидан ҳозирги ёзувимизга ўгирилган ва 1991 йилда «Меҳнат» нашриётида чоп этилган китобдан фойдаландим.

Ўқувчиларга янги дарс мавзуси айтилгач, энг аввало, ҳадис нима эканлигини тушунтираман. Муҳаммад алайҳиссаломнинг ҳаёти ва фаолияти, унинг диний ва ахлоқий кўрсатмаларини ўз ичига олган таълимотнинг ҳадис эканлиги, пайғамбарнинг айтган сўзлари ва қилган ишларини суннат деб билиш, ана шу кўрсатмалар, ҳатти-ҳаракатлар ҳақидаги ривоятларни йиғиб, китоб ҳолига келтирувчи ва уларни баён қилувчилар муҳаддислар деб юритилишини айтаман. Сўнгра ўқувчиларга имом ат-Термизийнинг 824 йилда Термиз шаҳрида туғилганлиги, ёшлик чоғидан илмга қизиқиб, кейинчалик Самарқанд, Бухоро, Марв, Термиз, Мовароуннаҳр ва бошқа шаҳарларда истиқомат қилган машҳур уламо ва муҳаддислар асарларини кунт билан ўргана бошлагани, ҳадис ўрганиш мақсадида ислом дунёсининг турли шаҳарлари, жумладан, Ҳижоз, Ироқ, Хуросон ва бошқа жойларда бўлиб, машҳур муҳаддислар, уламолар билан мулоқотда бўлганлиги, улардан таълим олганлигини айтиб туриб ёздираман. Ўқувчилар Термизийнинг тўлиқ исми-шарифи Абу Исо Муҳаммад ибн Исо ибн Савра ибн Мусо ибн аз-Зарир ат-Термизий ал-Буғий эканлиги, «Китоб ал-Жомеъ ас-саҳиҳ», «Китоб илал», «Китоб ат-тарих», «Китоб аш-шамоилу ан-набавия», «Китоб аз-Зуҳд», «Китоб ал-Асмо ва Куня» асарлари машҳур эканлигини ҳам ёзиб оладилар. Шундан сўнг «Шамоили Муҳаммадийя» асарида Муҳаммад алайҳиссаломнинг шамоиллари, яъни хислатлари, ҳулқ-одоблари ва сифатлари баён этилган 326 ҳадис жам қилинганлиги ҳақида маълумот бераман.

Мавзуни мустаҳкамлаш учун қуйидаги саволлардан фойдаландим:

1. Имом ат-Термизий қачон ва қаерда туғилган?
2. У қандай асарлар ёзиб қолдирган?
3. Ҳадис деганда нимани тушунамиз?
4. Кимларни муҳаддислар дейиш мумкин?

Дарснинг иккинчи ва учинчи соатлари «Шамоили Муҳаммадийя» асаридан ҳадислар ўрганишга бағишланади. 2. соатда бу асардаги барча ҳадисларни тўлиқ ўрганиб чиқишнинг иложи йўқ, албатта. Шуни ҳисобга олиб одоб-ахлоққа доир энг керакли, ибрат олиш ва амал қилиш лозим бўлган ҳадислар танланиши даркор. Ҳозирги ёшларимиз кўп нарсаларнинг фарқига бормайди. Шу боисдан уларнинг онгига ота-боболаримиз амал қилиб келган энг оддий инсоний фазилатларни сингдиришимиз лозим.

Либос кийиш, кавуш кийиш, масжидга кирмоқ, соч тарамоқ каби ишларда ўнгдан бошламоқ маъқул. Кийимни ечмоқ, ҳалога кирмоқ ва бошқа номуборак ишларда эса чапдан бошлаш лозим. 28-ҳадисда худди шулар баён этилади. «... Жаноби Расули акрам саллоллоҳу алайҳи васаллам дебдурлар: Либоснинг оқини ихтиёр этинглар, ани тирикларингиз кийсунлар ва анда ўшаларингизни кафанланглар, чунки оқ либос либосларингизнинг афзалидур», — дейилади 56-ҳадисда.

Шу ўринда ўқитувчи ёшларга ота-боболаримизнинг минг йиллардан буён амал қилиб келаётган урф-одатлари ҳақида гапиради. 98-ҳадисда ҳам ёшларнинг билиб қўйиши шарт бўлган фазилатлар баён этилади: «...Эй, саҳобалар, мен сизларга, катта гуноҳларнинг каттароғини айтиб берайми? ...Жаноб дедилар: гуноҳларнинг ҳаммадан улуғроғи аввал худога ибодатда бошқага ширк қилмоқдир. Кейин ота ва онага нофармон бўлмоқдир... Ёлғон гувоҳлик бермоқ ва ёлғон сўзламоқдур». 99-ҳадисда таом ейиш қоидаси баён этилади. Шу ўринда ўқувчиларга таомни ёнбошлаб ёки бирон нарсага суяниб ўтириб ейиш мумкин эмаслиги уқтирилади. (Беморлар бундан мустасно). Шунингдек, 102, 103-ҳадислар орқали ўқувчиларга таом егандан сўнг бармоқлар ёғ бўлган бўлса, тозалаб ялаш, сўнгра махсус сочиққа артиб, илиқ сув билан ювиш лозимлиги айтиб ўтилса, фойдадан ҳоли бўлмайди. 106, 107-ҳадислар мисолида ўқитувчи ҳар бир мусурмон кишиси учун сабр-қаноат лозим эканлигини, сабрсизлик, тоқатсизлик эса ҳеч қачон фойда келтирмаслигини уқтиради.

Биз мусулмон фарзандларимиз. Буни ҳеч қачон инкор қилмаслигимиз керак. Шу туфайли ота-боболаримиз каби ёшларимиз ҳам бирон ишни бошлашда, таом аввалида, таом еб бўлингач ва дастурхон ўралишдан олдин айтиладиган керакли калималарни билиб қўймоғи фойдадан ҳоли эмас. Шу жиҳатдан ҳам 144, 145, 146, 148-ҳадислар тушунтирилиб, ўқувчиларнинг ёд олиши топширилса, айни муддаодир. 168, 170-ҳадисларда жаноби Расули акрам саллоллоҳу алайҳи васалламнинг ўзгалар билан сўзлашуви мисолида ўқувчилар қалбига муомала маданиятини сингдириш мумкин. Биз бу борада олийжаноб инсоний фазилатларни кўрамиз.

Шеър қудратли кучга эга. Шеърнинг сеҳрига, ҳатто, пайғамбарлар ҳам тан беришган. Ўқувчилар қалбида шеърга, шеъриятга ҳавас уйғотиш учун 188, 190-ҳадисларни ўқиб бериш, пайғамбарнинг «...Эй, Умар, буни ўз ҳолига қўйиб берки, бундоқ шеърлар кофирларга ўқ ёғдиргандан зиёда асар қилур», — деган гапларини атрофлича шарҳлаш, шеърга ҳамма вақт, бундан кейин ҳам маънавий эҳтиёж юксак эканлигини айтиш керак.

Қизиққонлик, жаҳл келганда ақлни йўқотиб қўйиш, оқибатда кўнгилсиз воқеаларга, кўпдан-кўп афсус-надоматларга сабабчи бўлади. Зеро, Муҳаммад пайғамбаримизнинг ўзлари айтганларидек, «Курашда йиқитишга кучи етган кучли эмас, ғазаби келганда ўзини босишга кучи етган кучлидир». Ёшларимизда айни шу ҳислатни қарор топтиришимиз керак. Шу нуқтаи назардан келиб чиқиб, дарсда ўқувчилар онгига 269, 271, 275-ҳадисларнинг мазмунини сингдириш мақсадга мувофиқдир.

Учинчи соатни мен яна ҳадислар ўрганиш учун ажратдим. Бу дарсни ўтишда 1991 йилда «Камалак» нашриёти чоп этган «Муҳаммадпайғамбар қиссаси. Ҳадислар» китобидан фойдаландим. Албатта, бир соатлик дарсда ўқувчиларни 1001 та ҳадис билан таништириб бўлмайди. Шу боис, мен 10 та ҳадис танлаб, ўқувчиларга ёздирдим ва ёд олишни вазифа қилиб топширдим. Булар мусулмон кишининг бир-бирига қилич яланғочламаслиги (74), илму ҳунар эгаллаш (126), онага яхшилик қилиш (188), маст қиладиган ичимлик ичмаслик (287), султоннинг ўз халқини алдамаслиги (315), «жаннат оналар оёғи остида» (378), пора бериш ва олишнинг ёмонлиги (462), отанинг дўсти билан алоқани бузмаслик (751), касал кишидан хабар олиш (753), бир-бири билан уч кундан ортиқ аразлашмаслик (986) ҳақидаги ҳадислардир. Сўнгги дарсларда эса энг кўп ҳадисни ёддан билган ва уларга амал қилган ўқувчиларни аниқлаш, уларни маънавий рағбатлантириб бориш эътибордан четда қолмаслиги керак.

Ҳа, «Шамоили Муҳаммадийя» асарининг тарбиявий аҳамияти беқиёсдир. 5 соатлик дарс якуни ҳамда ўқувчиларнинг мавзу бўйича олган билимларини мустаҳкамлаш мақсадида «Ҳадислар — инсоний баркамолликка чақириқ» мавзусида иншо олдим. Ўқувчилар иншосидан қониқиш ҳосил қилдим. Уларнинг кўпи шу мавзудаги ёзма ишни «яхши» ва «аъло» баҳоларга ёзишди. Шу ўринда менда синфдан ташқари тадбир сифатида махсус «Ҳадисхонлик кечаси» уюштириш истаги ҳам туғилди. Бу кечага ота-оналар, кекса кишилар ҳам таклиф этилса, инсоний қадр-қиммат, меҳр-оқибат ҳақида фикр-мулоҳазалар юритилса, нур устига аъло нур бўлади.

Хуллас, ҳадисларни ўрганиш, ёшларимизни уларга амал қилиш руҳида тарбиялаш давримиз тақозосидир.

Турсун ЭШҚОРАЕВ,
Сурхондарё вилояти Жарқўрғон туманидаги 9-мактаб ўқитувчиси.

Тошкентдаги истеъдодли болалар шаҳар марказий уйида «Илҳом чашмаси» кўрик-танлов кўргазмаси очилди. Унда ёш рассомлар, ҳайкалтарошлар ва дурадгорларнинг буерга қўйилган кўргазмалари сони 500 даношиқ. Ҳар бири дид билан яратилган асарлар бу буюмлар томошабинларда манзур бўлмоқда.
Тасвирларда: кўргазма залидан лавҳалар. Р. АЛЬБЕКОВ суратлари.

МАЪНАВИЯТ—ТАРИХНИ ҲАМ БИЛИШДАДИР

Собиқ СССР даврида халқимиз ўз тарихи, маданиятини унутишга маҳкум эди. Ўқув юртларида бошқа халқларнинг тарихи ўргатилди-ю, жонажон Ватанимиз тарихи буткул унутилди. Бу аслида собиқ Марказ мустамлакачилик сиёсатининг бир кўриниши эди. Хайриятки, истиқлол тонги отиб, мустақиллик шарофати билан халқ ўзлигини англай бошлади. Кишиларда ўз тарихига, ўтмишига, миллий қадриятларга, урф-одатларга қизиқиш қайта уйғонди. Ўзбекистон тарихини таълимнинг барча бўғинларида, айниқса, ўрта махсус ва олий ўқув юртларида изчил ўқитиш муҳим аҳамият касб этади. Шу боисдан ҳам Республика Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги ватанимиз тарихининг ўрганилиши ва ўқитилиши масалаларига алоҳида эътибор билан қарамоқда. Вазирлик қошидаги Ўзбекистон тарихи ўқув-услубий шўъбаси ташаббуси билан «Ўзбекистон тарихини ўрганиш ва ўқитишнинг долзарб масалалари»га бағишлаб ўтказилган илмий-амалий конференция бу борада жиддий қадам бўлди. Анжуманда халқимиз тарихини барча мураккабликлари ва зиддиятли томонлари билан, тарихий ҳақиқат нуқтаи назаридан ўрганиш ҳамда ўқитиш олий ўқув юртлари муаллимлари олдида турган бош вазифа эканлиги алоҳида таъкидланди. Ўзбекистон тарихи фанининг бу борада ягона йўриқномага эга бўлиши зарурлиги айтилди.

— Халқимиз тарихи қадим-қадимларга бориб тақалади, — деди Ўзбекистон Олий ва ўрта махсус таълим вазирининг ўринбосари И. Й. Турсунов кириш сўзида. — Бу бой тарихнинг ҳали ўқилмаган саҳифалари бисёр бўлиб, улар давлат архивларида ҳали-ҳануз қулфлоғлиқ «сақланиб» келаётган қат-қат китобларда, қимматли манбаларда акс этган. Тарихни ҳолис ўргатиш — ёшлар онгини шакллантириш, ўз тарихидан фахрланиш туйғусини пайдо қилиш, ўз Ватанининг ҳақиқий фидойиларини тарбиялаш демакдир. Зеро, «ўз тарихини билмаган халқнинг келажаги ҳам йўқдир». Шуни тушунган ҳолда ўз тарихимизни мукаммал ўрганиб, мукаммал ўргатишимиз керак. Бу борада яхлит бир дарслик, қўлланма, дастур йўқ ҳали.

— Фидойи мактаб ўқитувчиларининг меҳнати натижасида олийгоҳларга юртимиз тарихини бирмунча чуқурроқ билган йигит-қизлар кела бошлади, — деди Тошкент электротехника-алоқа ва информатика институтининг профессори, тарих фанлари доктори **А. Ғ. Абдунабиев**, техника олий ўқув юртларида Ўзбекистон тарихининг ўрганилиши ва ўқитилиши мавзуида сўзлаб. — Университет ва институтларда Ватан тарихи юқорироқ босқичда, янги даражада ўрганилиши лозим. Олийгоҳларда тарихимизнинг ижтимоий-сиёсий томонларига кўпроқ эътибор берилиши зарур. Ана шунда талабалар сиёсий ва ҳуқуқий маданиятини шакллантиришга, уларнинг Республикамиз мустақиллиги моҳиятини ва бу жараённинг мураккаблигини чуқур тушунишга, Президентимиз сиёсатининг нақадар ҳаётийлигини англашга кўпроқ имкон бўлади.

Республикамиз олий ўқув юртларида «Фан ва техника тарихи» дарсини ҳам ўқитиш пайти келди. Бу янги фан ҳар бир институтнинг мутахассислик соҳаларини ҳисобга олиб, талабаларни илм-фанга, техникага иштиёқини, қолаверса, ўз Ватанининг ижодкор олимларию фозилларига бўлган ифтихорини оширишга ёрдам беради, деган умиддаман.

— Ўзбекистон тарихи янги фан сифатида ошкоралик, мустақиллик шароитида эълон қилинаётган ҳужжатлар, манбалар, фан, маданият, маънавий меросимиз ва халқнинг ижтимоий-иқтисодий ютуқлари асосида мамлакатимизда ва ер юзида содир бўлаётган жараёнларни таҳлил қилади, ўтмишимиз тўғрисидаги тарихий ҳақиқатни тиклайди, — деди анжуманни ўтказиш бўйича ташкилий қўмита раиси, тарих фанлари доктори, профессор **К. Норматов.**

Сўнгги йилларда қатор институтларда Ўзбекистон тарихи фанини ўрганиш ва ўқитиш борасида бирмунча тажрибалар тўпланган. Ўзбекистон тарихи бўйича маърузаларни ўқиш тажрибасидан ТошДУ кафедра мудири, тарих фанлари доктори **Ш. Шаропов** сўзлади.

Анжуман қатнашчилари Ўзбекистон тарихи фани яхлит ҳолда, вазирлик тасдиқлаган муҳим намунавий дастурга мувофиқ тарзда ўқитилиши зарур, деб таъкидладилар.

Йиғилишда бир қатор тавсиялар ишлаб чиқилди. Жумладан, республикадаги таниқли тарихчилар гуруҳига Ўзбекистон тарихи курсининг ижтимоий ва табиий олийгоҳлар учун бир хилдаги намунавий дастурини ишлаб чиқишни топшириш; республика олий ўқув юртларига кирувчилар учун Ўзбекистон тарихи курсидан кириш имтиҳони ва битирувчилар учун шу фандан давлат имтиҳони киритиш; Ўзбекистон тарихи фани бўйича дарслик ёзиш юзасидан таниқли тарихчи олимлар таркибида муаллифлар жамоасини тузиш; республика мактаблари, техникумлари ва олий ўқув юртларида Ўзбекистон тарихи фанини ўрганишни мувофиқлаштириш мақсадида Тарих марказини тузиш; ўзбек тилида ҳар чоракда бир марта «Ватан тарихи масалалари» журналини нашр этиш; Ўзбекистон тарихи фанини ўтиш тажрибаларини оммалаштириш ва услубларини такомиллаштириш бўйича мунтазам равишда илмий анжуманлар ўтказиш каби тавсиялар диққатга сазовордир.

Республика илмий-амалий конференцияси шўъбаларда ўз ишини давом эттирди.

Замира ТЎЛАГАНОВА.

«МУШТУМ—70 ЁШДА»

Куни кеча Муқимий номли театр биносида севимли журналимиз «Муштум»нинг 70 йиллиги олдидан кеча бўлиб ўтди. Унда таниқли адиблар, ҳажвчилар ва санъаткорлар иштирок этишди.

Журнални қутлуғ ёши билан табриклаб ёзувчи Мирмуҳсин, Саид Аҳмад, Шароф Бошбеков, Эркин Воҳидовлар сўзга чиқишди. Театр артистлари турли интермедия ва қисқа саҳна миниатюралари кўрсатишиб, кечага файз киритишди.

Журнал бош муҳаррири Неъмат Аминов йиғилганларга журналнинг тарихий йўли, ҳозирги кундаги фаолияти ва келажакдаги режалари хусусида атрофлича сўзлаб берди.

Раҳмонали АКБАРАЛИЕВ суратлари.

СПОРТЧИЛАР УСТОЗИ

Абдулаҳад Қодиров Олтинкўл туманидаги 12-ўрта мактабнинг илғор ўқитувчиларидан ҳисобланади. У болалар билан ишлаш борасида қобилиятли ўқувчиларни аниқлаб, спорт секциясига жалб қилади. У ерда тажрибали муаллимдан спорт сирларини пухта ўзлаштирган ўқувчилар туманда яхши натижаларга эришмоқдалар. А. Қодиров чорак асрдан ортиқ ўқитувчилик фаолиятида ўнлаб 1 разрядли спортчи тайёрлаб чиқарди.

Мактабда волейбол, стол тенниси, шахмат, шашка каби спорт турлари ривожлантирилиши натижасида қувончли ютуқлар қўлга киритилмоқда. Жумладан, ўтган йили волейболчи қизлар командаси туманда иккинчи, стол тенниси бўйича биринчи ўринни, ўсмирлар эса иккинчи ўринни эгаллашди. Шахмат бўйича тўртинчи, шашка бўйича учинчи ўринни қўлга киритдилар.

Спортчилар устозининг кўп йиллик самарали меҳнатлари зое кетмади. У Ўзбекистон «Халқ маорифи аълочиси» нишони, Халқ таълими вазирлигининг фахрий ёрлиғи билан тақдирланган.

Ш. КЕЛДИЕВ.

ОБЛИГАЦИЯЛАРИНГИЗНИ ТЕКШИРИНГ!

Ўзбекистон Республикасининг 1992 йил 12 фоизли ички ютуқли заёми 1993 йил 30 март Термиз шаҳрида ўтказилган IV ютуқлар тиражининг

РАСМИЙ ЖАДВАЛИ

Ютуқлар заёмнинг олтита разрядидаги серия ва номерлари қуйидагича бўлган облигацияларга чиқди:

Серияси	облигация номерлари	ютуқ миқдори (сўм билан)	Серияси	облигация номерлари	ютуқ миқдори (сўм билан)
00036	1—100	5000	23197	074*	25000
00289	070*	50000	23325	050*	25000
00296	1—100	5000	23340	1—100	5000
00379	084*	25000	23798	009*	25000
00435	015*	50000	23982	066*	25000
00455	1—100	5000	23995	1—100	10000
00567	1—100	5000	24344	006*	25000
00705	1—100	5000	24433	1—100	5000
01653	1—100	5000	24556	013*	25000
01840	1—100	5000	24558	1—100	5000
02025	050*	25000	24581	1—100	10000
02040	1—100	5000	26132	1—100	2000
02146	1—100	2000	26783	036*	25000
02189	045*	50000	26794	002*	25000
02853	1—100	2000	27158	012*	25000
03024	039*	25000	27429	1—100	5000
03637	1—100	5000	27984	1—100	5000
03801	1—100	10000	28361	058*	25000
03961	1—100	5000	29030	1—100	5000
04633	1—100	10000	29142	041*	25000
04760	1—100	2000	29232	1—100	5000
05374	1—100	5000	29435	078*	100000
05531	1—100	5000	29579	098*	25000
05605	1—100	5000	29581	075*	25000
05807	1—100	10000	29634	1—100	5000
05837	1—100	2000	29778	1—100	5000
06205	095*	50000	30061	1—100	5000
06316	1—100	5000	30093	1—100	5000
07200	1—100	5000	30429	1—100	5000
07421	100*	25000	30545	045*	25000
07673	009*	50000	30987	037*	25000
07753	1—100	5000	31020	1—100	5000
07838	077*	50000	31315	1—100	5000
08110	1—100	10000	31967	043*	50000
08219	091*	50000	32151	1—100	2000
08396	1—100	5000	32789	1—100	5000
08698	093*	25000	33507	1—100	5000
08767	1—100	10000	34009	030*	50000
08955	002*	25000	34050	1—100	10000
09343	1—100	2000	34108	096*	50000
09593	055*	25000	34540	006*	25000
09639	1—100	5000	34656	069*	100000
10079	099*	25000	34697	1—100	5000
10491	1—100	2000	34777	1—100	5000
10524	1—100	2000	35483	041*	50000
10877	1—100	5000	36027	040*	50000
11060	090*	25000	36052	1—100	2000
11084	1—100	5000	36379	1—100	5000
11106	013*	50000	37050	1—100	5000
11260	079*	50000	37271	052*	50000
11540	016*	25000	37517	1—100	5000
11618	1—100	5000	37952	073*	25000
11656	1—100	5000	38064	1—100	5000
11832	015*	25000	38189	070*	25000
11885	1—100	2000	38288	022*	250000
12433	044*	25000	38451	1—100	5000
12511	056*	25000	38885	1—100	5000
12572	1—100	2000	39061	1—100	5000
13060	1—100	5000	39822	1—100	5000
13601	072*	50000	39974	074*	25000
13761	1—100	5000	39994	041*	100000
14180	088*	25000	40212	027*	50000
14411	1—100	2000	40240	1—100	5000
14576	1—100	5000	40657	050*	50000
14866	1—100	5000	41594	1—100	5000
14929	008*	50000	41746	1—100	5000
15039	1—100	5000	41918	040*	25000
15109	1—100	5000	42073	072*	25000
15222	1—100	2000	42155	015*	25000
15324	039*	25000	42239	1—100	5000
15412	1—100	5000	42416	077*	25000
16223	1—100	5000	42699	015*	25000
16271	1—100	2000	43300	1—100	2000
16915	020*	25000	43501	1—100	5000
17309	1—100	10000	43598	1—100	5000
17373	1—100	5000	43887	1—100	5000
17529	067*	25000	44330	1—100	5000
17808	1—100	5000	44386	1—100	5000
17973	009*	25000	44426	1—100	5000
18459	061*	50000	44646	049*	25000
18729	1—100	10000	44904	1—100	5000
18857	1—100	5000	45325	1—100	5000
19136	081*	25000	45662	1—100	2000
19230	1—100	5000	46232	1—100	5000
19942	002*	25000	46565	1—100	2000
20413	1—100	5000	46572	1—100	5000
20462	1—100	5000	46909	1—100	5000
20475	1—100	5000	47056	1—100	5000
20769	098*	25000	47196	041*	25000
20782	099*	25000	47316	1—100	5000
20806	039*	100000	47941	004*	25000
21145	1—100	5000	48842	035*	50000
21393	1—100	2000	48896	1—100	2000
21490	1—100	5000	49055	1—100	5000
21741	1—100	5000	49256	022*	100000
21840	1—100	5000	49390	099*	50000
21849	1—100	5000	49474	073*	50000
22536	033*	50000	49560	033*	25000
22738	016*	50000	49954	1—100	2000
23120	1—100	5000	49995	1—100	5000

*) Шу серидаги облигацияларнинг қолган 99 номерига 2000 сўмдан ютуқ чиқди.

Жадвалда 500 сўмлик облигацияларга чиққан ютуқлар кўрсатилган.

1000 сўмлик облигацияларга бир хил миқдорда 10000, 5000, 2000 сўмлик ютуқ чиққан тақдирда ютуқ чиққан сериядаги облигацияларнинг барча номерларига айнан 20000, 10000, 4000 сўм ютуқ тўланади.

1000 сўмлик облигация номерлардан бирига 25000, 50000, 100000, 250000 сўм миқдорида ютуқ чиққанда унинг иккинчи номерига 2000 сўм чиқади ва облигация бўйича 27000, 52000, 102000, 252000 сўм тўланади. 250 сўм қийматидаги облигацияларга 500 сўмлик облигацияга чиққан ютуқнинг ярми тўланади.

Ютуқ пулига чиққан облигациянинг бевосита қиймати ҳам киради.

Ушбу жадвал расмий ҳужжат ҳисобланиб Ўзбекистон Республикаси Жамғарма банкининг муассасалари томонидан ана шу ҳужжат асосида рўзноманинг кейинги сони чиққан кундан бошлаб ютуқларни белгиланган тартибда тўлай бошлайди.

Ютуқлар тиражини ўтказиш комиссиясининг раиси Термиз шаҳар ҳокими

Қ. Х. АҲМЕДОВ.

Тираж комиссиясининг масъул котибаси Ўзбекистон жамғарма банкининг аҳолига умумий хизмат кўрсатиш бошқармаси бошлиғининг муовини

Т. М. МИНИБОЕВА.

МЕНИНГ ГУЛЧЕҲРА ОПАМЛАР

Иккинчи синфга ўтганимда бу мактабга ўқишга кирдим. Ўқитувчимизнинг исми Гулчеҳра опа экан. У киши ўрта бўйли, жуда ёқимтой аёл. Айниқса, жилмайганларида жуда чиройли бўлиб кетардилар.

...Гулчеҳра опага келишим унчалик ёқинқирамагандек туюлди. Бунинг сабабини ўзим биламан. Чунки биринчи синфда кўп касал бўлганлигим учун ҳам ўқишим яхши бўлмаган эди.

Орадан ярим йил ўтди. Мен синфдошларимга етиб олишга тоза уриндим. Ота-оналар йиғилишида Гулчеҳра опам: «Қизингиз ўзини тутиб олди», — дебдилар. Бундан аям иккимиз ҳам хурсанд бўлдик...

Кунларнинг бирида шундай воқеа бўлди. Дарсга кечикиб қолдим. Ўша куни бизнинг биринчи дарсимиз жисмоний тарбия эди. Ўртоқларим ҳовлига чиқиб кетган бўлиб, синфда Гулчеҳра опанинг ёлғиз ўзлари ўтирган экан. Шоша-пиша формамни кияётсам, Гулчеҳра опам: «Физкультура формангни дазмоллатмабсан-а?» дедилар. Қип-қизариб, уялиб кетдим. Ўқитувчим негадир ҳафа бўлиб ўтирган эканлар. Хомуш, юзлари оқариб кетибди. Ҳайрон бўлдим. Қарасам, оёқларини маҳкам ушлаб олибдилар. Оёғингиз оғрияптими, деб сўрамоқчи эдим, негадир тортиндим.

Эртаси куни Гулчеҳра опа дарсга келмадилар. «Ўқитувчимиз касал эмиш», дейишди ўртоқларим. Юрагим ғаш бўлиб, Гулчеҳра опага жуда-жуда раҳмим келарди.

Бир куни дарсга келсам, Гулчеҳра опам ўтирибдилар. Шундай хурсанд бўлдимки, асти қўяверасиз. Аммо хурсандчилигим узоққа чўзилмади. «Болалар, оёғим оғрияпти, ҳозир медпунктга бориб келаман», дедилар Гулчеҳра опам учинчи соатда. Медпунктдан қайтганларида эса кўзларидан ёш оқар эди. Ўша куни Гулчеҳра опамни уйларига олиб кетишди. Кейин эшитсак, ўқитувчимиз касалхонага ётибдилар.

Гулчеҳра опам касалхонада ётганларида Зиёда опа ва Динора опалар бизни ўқитишди. Лекин биз барибир Гулчеҳра опамизни соғинар эдик. Тўртинчи синфни битираётганимизда тантанали йиғилиш бўлди. Бизни табриклашди. Чунки биз энди юқори синф ўқувчилари ҳисобланар эдик. Ўша куни бир оз тузалиб қолган Гулчеҳра опамиз йиғилишга келдилар-да, кўзларида ёш билан бизни қутладилар.

Ҳозир 5-синфда ўқияпмиз. Гулчеҳра опамиз бизга инглиз тилидан дарс бераяптилар. Айтгандай, улар бутунлай тузалиб кетдилар...

Азиза ҚОРАБОЕВА,
Тошкент шаҳридаги 110-мактаб ўқувчиси.

ҚУТЛАЙМИЗ!

Ҳурматли Азимхон АБДУКАРИМОВ! Сиз бошланғич синф ўқитувчиси сифатида ёш авлодга таълим-тарбия беришда ҳамкасбларингизга ибрат кўрсатиб ишладингиз. 40 йиллик педагогик фаолиятингиз давомида минглаб ёшларни ўқитдингиз. Шунингдек, Сиз жамоат ишларида фаол хизматингиз билан ҳам эл-юрт ҳурматини қозондингиз.

Сиз, азиз ҳамкасбимизни муборак 63 ёшингиз билан самимий қутлаб, узоқ умр, сиҳат-саломатлик тилаймиз.

ЯНГИЙЎЛ ТУМАНИДАГИ 8-ЎРТА МАКТАБ ЖАМОАСИ.

ҚУТЛАЙМИЗ!

Муҳтарам Турсунбой ТЎХТАЕВ!

Сизни Тошкент шаҳар Акмал Икромов туманидаги Фурқат номли маҳалла аҳли номидан муборак 60 ёшингиз билан чин юракдан қутлаймиз. Республика халқ таълими соҳасида қирқ йилдан ортиқ қилган хизматингизни, эл-юртнинг тўй ва маъракаларида кўрсатган жонбозлигингизни чуқур миннатдорчилик билан тилга оламиз. Шу улуғ айёмда Сизга узоқ умр, оилангизга осойишталик, ўзингизга мустаҳкам сиҳат-саломатлик тилаймиз.

Камоли эҳтиром билан:

ФУРҚАТ НОМЛИ МАҲАЛЛА ФАОЛЛАРИ.

ЎҚИТУВЧИ ЁН ДАФТАРИГА

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси, Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот комитети Ўзбекистоннинг қозоқ аҳолиси маънавий-ахлоқий ва маданий-маърифий эҳтиёжини қондириш, Туркистон халқлари дўстлигини мустаҳкамлаш, Ўзбекистон Республикаси Президенти, Олий Кенгаши, Вазирлар Маҳкамаси фаолиятини, республикада рўй бераётган сиёсий, ижтимоий-иқтисодий ва бошқа жараёнларни ҳолис ёритиш мақсадида 1993 йил 18 февралда «Нурлы жол» газетасини таъсис этди.

* * *

Бугунги кунда Ўзбекистонда истиқомат қилаётган 22 миллион аҳоли 120 миллат вакилидан ташкил топган. Ҳозирги кунда Республикада 63 миллат ўз маданий марказига эга.

* * *

Ўтган йили республикамизда 2 миллион 44 минг 900 тонна буғдой, маккажўхори, шоли ва бошқа дон маҳсулотлари етиштирилди. Шундан 1 миллион 332 минг тоннаси дон маҳсулотидир.

* * *

Республикамизда шу кунгача 221 та совхоз тугатилиб, уларнинг негизида 71 та колхоз, 141 та ширкат, 9 та ижара корхонаси ва бошқалар ташкил этилди.

* * *

Ҳозирги Ўзбекистон ҳудуди тарихи бундан 1 миллион 150—120 йил аввалги қуйи палеолит давридан бошланган. Бу маълумот Қомуслар Бош таҳририяти яқинда чоп этилган «Мустақил Ўзбекистон — тарих силсилаларида» деган рисолада қайд этилган.

Қ. ТУЛЕБОЕВ.

Ҳамроқул РИЗО.

ТУРНАЛАР

Ерни қор қоплаганда,
Соғинганман овозин.
Қаноти толмасми деб,
Кузатганман парвозин.
Қўшиқ-куйим етмаган,
Осмондан учиб ўтди.
Чанқаганда булоқлар,
Бошига тушиб ўтди.
Бугун яна куйлади
Осмон бепоёнлигин,
Осиёда ҳавонинг,
Исиши аёнлигин.
Осмон тиниқлигин у,
Олиб тушарди ерга.
Чопиб чиқар болалар,
Турналар қўнган қирга.
Бир ипга тизилгандай,
Учиб бормоқда қатор.
Қанотларин учида,
Баҳор қўшиқлари бор.

ФИЛ

(ҲАЗИЛ)

Кун келиб, фил қариди,
Циркда ўйнолмай қолди.
Хартуми осилганча,
Кичик кўзлари толди.
Терилари тиришиб,
Букилди оёқлари.
Узун тишлари тушиб,
Шалпайди қулоқлари.
Кейин циркчи кўчага,
Юборди ҳайдаб уни.
Касса олдига келди,
Фил бечора бир куни.
Кўзларин катта очиб,
Қассир-чи: — Хўш,
хизмат, — дер.
— Мен Бомбейга кетаман,
Менга битта чипта бер...

ҚАРҒА ВА ИҒВОГАР

Гўнгни титади қарға,
Вақтини чоғ этай деб.
Кейин учиб кетади,
Манзилимга етай, деб.

Иғвогар-чи? Хат ёзар,
Ёлғон-яшиқ, бўҳтондан.
Унинг хатини ўқиб,
Отам йиқилди томдан.

Синди отам оёғи,
Ҳозир шифохонада.
Иғвогар-чи? Мамнундир,
Ўлтирганча панада.

МОЛПАРАСТ

Молга тўймас одамнинг,
Қошлари учиб турар.
Юзларини завқ эмас,
Шубҳалар қучиб турар.

Бир куни молпарастга,
Салом бермасдан олдин.
«Ҳув булоқнинг ичида,
Бор экан, дедим, олтин».

Бу сўзни айтганим-чун,
Тишладим бош бармоқни.
У олтин излаб, ҳар кун,
Лойқатмоқда булоқни.

Бош муҳаррир
Саъдулла ҲАКИМ.

Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги ва республика ўқувчилар техник ижодиёт Маркази Республика ёш табиатшунослар станцияси директори А. Маджидовага отаси
Самад МАДЖИДОВ
вафоти муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

Тошкент шаҳар Шайхонтоҳур туманидаги 38-мактаб жамоаси шу мактабнинг собиқ директори
Мирҳосил ЎЛЖАЕВ
бевақт вафот этганлиги муносабати билан марҳумнинг оила аъзоларига чуқур ҳамдардлик билдиради.

МАКТАБДА НАВРЎЗ

Тошкент туманидаги Ваҳоб Каримов номли 1-ўрта мактабда ўқитувчи ва ўқувчилар жамоаси байрамни ҳар қачонгидан кўра шоду хуррамлик билан нишонлашди. Ўқув даргоҳи атрофи тартибга келтирилди, ариқлар тозаланди, ерлар чопилди, дарахтлар оқланди.

Байрам шодиёнасида фаол иштирок этган ўқувчилар гуруҳлари ўзларига ажратилган жойларда оппоқ дастурхонларни баҳор миллий таомлари билан тўлдирдилар. Ялпизли сомса, кўк чучвараю қатламалар дид билан тузалган дастурхонни янада очиб юборди. Ҳар бир синф ўқувчилари Наврўзга бағишлаб деворий газеталарнинг махсус сонини чиқардилар улуғ донишмандларнинг фикрларидан намуналар ёзилган плакатлар, баҳор ва Наврўзга оид ишланган расмлар тайёрладилар.

С. БОБОМЕТОВ.

Таъсис этувчилар: Ўзбекистон Халқ таълими вазирлиги Халқ таълими ва фан ходимлари касаба уюшмаси Марказий қўмитаси ҳамда Ўзбекистон Педагогика жамияти

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700083, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32.

ТЕЛЕФОНЛАР: масъул секретарь — 32-54-17, хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 32-55-58, 52-35.

ИНДЕКС: 64595.

Рўйхатдан ўтиш тартиб № 000040.

Буюртма Г—133. 119179 нусхада босилди, ҳажми — 2 босма табоқ. Офсет усулида босилган, қоғоз бичими А—2. Босишга топшириш вақти 20.00

Босишга топширилди — 19.00.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Маҳкамасининг Ишлар бошқармаси ҳузуридаги «Шарқ» нашриёт-матбаа концерни. Корхона манзили: «Буюк Ту...